Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ 20 июль 1973 йил, жума ✦ № 169 (15.643). ✦ Баҳоси 2 тийин.

Л. И. БРЕЖНЕВНИНГ АҚШГА ҚИЛГАН ВИЗИТИ ТЎҒРИСИДАГИ МАТЕРИАЛЛАР ТЎПЛАМИ

КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг аъзоси Л. И. Брежневнинг 1973 йил 18 июндан 25 июнгача Америка Қўшма Штатларида бўлганлиги тўғрисидаги материаллар тўпламини сиёсий адабиёт нашриёти «Леонид Ильич Брежневнинг Америка Қўшма Штатларига визити» номи билан чиқарди. Бу тўпламга Л. И. Брежнев билан АҚШ Президенти Р. Никсоннинг нутқлари, визит вақтида имзоланган икки томонлама битимларнинг текстлари, ўртоқ Л. И. Брежневнинг АҚШ Коммунистик партияси раҳбарлиги вакиллари билан, сенаторлар, савдо-саноат доиралари намояндалари билан учрашувлари тўғрисидаги ахборотлар ва бошқа фикрлар киритилган.

Китобда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Советининг «Ўртоқ Л. И. Брежневнинг Америка Қўшма Штатларига қилган визити якунлари тўғрисида»ги қарори ҳам эълон қилинган. Китоб ана шу қарор сатрлари билан очилади. «КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг Америка Қўшма Штатларига визити якунлари, — дейилади китобда, — КПСС XXIV съезди қабул қилган Тинчлик программаси самарали эканлигини яна бир бор тасдиқлайди, тинч-тотув яшаш ленинча сиёсатининг кучи ва ҳаётийлигини кўрсатувчи янги ишонарли далилдир». (ТАСС).

ХАЛҚ МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

САККИЗИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ

18 июль соат 15 да Кремлда СССР Олий Совети палаталарининг мажлислар залида СССР Олий Советининг олтинчи сессияси СССР Олий Совети Миллатлар Советининг учинчи мажлиси бошланди.

Депутатлар **А. Н. Косигин, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, Б. Н. Пономарев, Д. Ф. Устинов** ўртоқларни узоқ давом этган қарсаклар билан кутиб олдилар.

Мажлисда Миллатлар Совети Раисининг ўринбосари депутат **Н. С. Тихонов** раислик қилди.

Мажлисда мамлакатимизда халқ маорифининг аҳволи ва уни янада такомиллаштириш тадбирлари тўғрисидаги ҳамда ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун асослари лойиҳаси ҳақидаги масалаларни муҳокама қилиш давом этмоқда.

КПСС Якутия область комитетининг биринчи секретари, депутат **Г. И. Чиряев** биринчи бўлиб сўзга чиқди. Партия, бутун совет халқи, деди у, КПСС Марказий Комитети 1973 йил апрель Пленуми қарорларини, партия XXIV съезди таклиф этган Тинчлик программасини амалга оширишдаги қатъият ва изчилликни якдиллик билан қўллаб-қувватламоқдалар, тинчликни таъминлаш соҳасида бизнинг партия Марказий Комитетимиз, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев ҳормай-толмай олиб бораётган кўп қиррали фаолиятни ғоят юксак баҳоламоқдалар. Бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлашга Леонид Ильич шахсан қўшаётган ҳисса — коммунистик қурилиш ишига, бутун тараққийпарвар инсоният манфаатларига фидокорона хизмат қилишнинг намунасидир.

Бугун сессияда халқ маорифи масалалари муҳокама қилинаётганлиги ғоят диққатга сазовор воқеадир, деди нотиқ сўзини давом эттириб.

Грузия ССР маориф министри депутат **Т. В. Лашкарашвили** КПСС XXIV съездининг маънавий маданият соҳасидаги қарорлари қандай амалга оширилаётганлигини ўз республикасида халқ маорифининг ривожи мисолида кўрсатиб берди. Тўртинчи-ўнинчи синф муаллимларининг 96 проценти тўлиқ ва тўлиқсиз олий маълумотли кишилардир. Республикада умумий ўрта маълумотга ўтиш муваффақиятли амалга оширилмоқда. Мактаб ўзининг партия ва халқ олдидаги бурчини бажариши учун маориф ходимлари ўз билимларини доимо янгилаб туришлари, маҳоратларини такомиллаштиришлари керак.

Ёшларни эстетик тарбиялаш халқнинг бутун маданияти учун жуда катта аҳамиятга эгадир. СССР Композиторлар союзи правлениесининг секретари депутат **Д. Б. Кабалевский** шу масалага эътиборни жалб этди. ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисида муҳокама қилинаётган Қонун асослари лойиҳасида, деди у, эстетик тарбия умумий таълим мактаби ва ҳунар-техника билим юртларининг асосий вазифаларидан бири қилиб кўрсатилган. Нотиқ кўпгина республикалар ва шаҳарларда эстетик тарбия кенгашлари тузилганлигини, педагогика, маданият, санъат нинг таниқли арбоблари бу кенгашларга раҳбарлик қилаётганлигини айтди.

Молдавия ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, депутат **Г. И. Еремей** техника тараққиёти ҳар бир меҳнатчининг билими ва маҳоратига тобора кўпроқ талаблар қўяётганлигини айтиб, қишлоқда халқ маорифи вазифаларига батафсил тўхталиб ўтди.

Арманистон ССР, Ереван шаҳридаги 119-ўрта мактабнинг директори, депутат **Т. Е. Шамамян** қуйидагиларни таъкидлаб ўтди: маориф ходимлари сессиянинг муҳокамасига тақдим этилган Қонун лойиҳасини муҳим социал-сиёсий ҳужжат сифатида тўла-тўкис маъқулламоқдалар. Бу ҳужжат СССРда халқ маорифини яхшилашга ёрдам беради. Т. Е. Шамамян айтдики, республикада ўрта махсус таълим тез ривожланиб бормоқда.

Туркманистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, депутат **Б. Ф. Бурашников** бундай деди: партиянинг ленинча миллий сиёсати ва қардош совет халқларининг ёрдами туфайли Туркманистон меҳнаткашлари қисқа вақт ичида асрий қолоқликни тугатдилар. Ҳозирги вақтда Туркманистон ёппасига саводхонлар ўлкасидир. Таълимнинг ҳамма турларига 760 мингдан ортиқ киши, яъни ҳар уч кишининг қарийб бири жалб этилган.

Б. Ф. Бурашников иқлими иссиқ зоналар учун мактаб бинолари ва бошқа биноларнинг махсус лойиҳаларини ишлаб чиқишни таклиф этди.

Эстония Компартияси Марказий Комитетининг секретари, депутат **В. И. Вялас** ёшларни интернационализм руҳида тарбиялаш тажрибаси тўғрисида гапирди.

Қалмоқ АССР Қўриқ Оватпи районидаги ўрта мактаб ўқитувчиси депутат **В. И. Смирнова** ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги Қонун асослари лойиҳасига юксак баҳо берди.

Депутат ўз нутқида қишлоқ мактабларини ривожлантиришга катта эътибор берди.

Латвия ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари депутат **В. А. Блюм** Латвияда халқ маорифи системасини такомиллаштириш тажрибаси ҳақида гапирди.

КПСС Шимолий Осетия область комитетининг биринчи секретари **Б. Е. Кабалоев** ўз нутқида қуйидагиларни таъкидлаб ўтди: Шимолий Осетия Совет ҳокимияти даврлдагина ғоят ривожланган замонавий саноат ва социалистик қишлоқ хўжалиги республикасига айланди, мактаб ва ўқув юртлари, илмий муассасалар, даволаш ва маданий оқартув муассасалари кўп ташкил этилди. Осетия ҳозирги кунда ёппасига саводхонлар республикаси бўлиб, унда ҳар уч кишининг бири ўқимоқда.

Бурятия АССР, Улан-Удэ шаҳридаги республика касалхонасининг бўлим мудири, депутат **А. И. Жалсараев** ҳам мамлакатимизнинг собиқ миллий чекка ўлкаларида халқ таълими ва маориф, фан ва маданиятни ривожлантириш соҳасида эришилган муваффақиятлар тўғрисида гапирди. Ҳозирги вақтда Бурятияда умумий мажбурий саккиз йиллик таълимга ўтилди ва умумий ўрта таълимга ўтиш учун шарт-шароитлар вужудга келтирилмоқда. Республикада ҳозир умумий таълим мактаби бўлмаган биронта аҳоли пунктини тополмайсиз.

Мари АССР Совет районидаги «Рассвет» колхозининг раиси, депутат **В. Г. Новиков** ўз нутқида қуйидагиларни таъкидлади: Мари АССР меҳнаткашлари ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини, партия ва ҳукуматнинг қишлоқ мактабини янада ривожлантириш ҳақидаги қарорини зўр мамнуният билан кутиб олдилар.

Ҳозирги кунда қишлоқ меҳнатчисига, деди у, мураккаб машиналар билан, химия, агротехника фани билан иш кўришга тўғри келади. Оммавий касб ходимлари ҳам қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши техникаси ва технологиясини эгаллашлари лозим. Шу сабабли кадрларни тайёрлаш ва уларнинг қишлоқда муқим ишлаб қолишини таъминлаш проблемаси бу соҳадаги ишни янада такомиллаштиришни талаб этади.

Ёзувчи, депутат **Н. Л. Иркаев** (Мордва АССР) КПСС XXIV съездидан кейин республиканинг иқтисодий ва маданий ҳаётида рўй берган жуда катта ўзгаришлар тўғрисида батафсил гапирди. У партиянинг СССРда халқ маорифини такомиллаштириш тўғрисидаги йўл-йўриқларини бажаришга қаратилган бир қанча конкрет таклифларни айтди.

Раислик қилувчи Миллатлар Советида сессия кун тартибидаги биринчи ва иккинчи масалалар юзасидан музокараларда 21 киши сўзга чиққанлигини айтди. Муҳокамани тўхтатиш тўғрисида таклиф киритилади. Бу таклиф қабул қилинади.

* * *

19 июль эрталаб соат 10 да Кремлда СССР Олий Совети палаталарининг мажлислар залида СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг учинчи мажлиси бошланди.

Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, А. А. Громико, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорний, В. В. Шчербицкий, П. Н. Демичев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев ўртоқларни депутатлар давомли қарсаклар билан кутиб олишди.

Мажлисда Иттифоқ Совети Раисининг ўринбосари депутат **Б. Е. Патон** раислик қилди.

Мажлисда мамлакатда халқ маорифининг аҳволи ва уни янада такомиллаштириш чоралари тўғрисидаги ҳамда ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги Қонун асослари лойиҳаси ҳақидаги масалаларни муҳокама қилиш давом этди.

ВЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари, депутат **Е. М. Тяжельников** сўзга чиқади. Ленин комсомоли, деди у, партия Марказий Комитетининг, Совет давлатининг ички ва ташқи сиёсатини тўла равишда маъқуллайди ва уни чексиз қувватлайди, комсомоллар, совет ёшлари, халқаро демократик ёшлар ҳаракатининг барча қатнашчилари КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг КПСС XXIV съезди қарорларини амалга ошириш йўлида ҳормай-толмай қилаётган ишларига қойил қолмоқдалар. Леонид Ильичнинг АҚШга қилган тарихий аҳамиятга молик ва жуда катта муҳим воқеа бўлган визитининг сиёсий ва амалий натижаларини якдиллик билан маъқулламоқдалар. Ўртоқ Л. И. Брежневнинг халқаро тинчлик Ленин мукофоти билан тақдирланганлигини чин кўнгилдан қутламоқдалар.

Комсомол-ёшлар халқ маорифи тўғрисида ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларининг асослари лойиҳасини ғоят қизиқиб кутиб олдилар, уни муҳокама қилишда актив қатнашдилар. Халқ маорифи системасини ривожлантириш борасида партиямиз ҳужжатларида, Леонид Ильич Брежневнинг асарларида баён қилиб берилган жуда муҳим қоидалар бу лойиҳада умумлаштириб берилди ва ҳуқуқий шаклга киритилди. Болалар ва ёшларни ўқитиш ва тарбиялашнинг янги вазифаларини ҳал этишда комсомолнинг роли ошиб бораётганлиги асосларнинг лойиҳасида, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари К. Т. Мазуров докладида, депутатларнинг нутқларида кўрсатиб ўтилганлиги ҳаммамизни ғоят мамнун қилмоқда.

Нотиқ эслатиб айтдики, ҳозирги вақтда Ленин комсомоли сафларида мактаб ўқувчиларидан 8 миллион киши, ҳунар-техника таълими мактабларининг ўқувчиларидан 2 миллион киши, техникумлар ва олий ўқув юртларининг студентларидан 5 миллионга яқин киши бор. Ишлаб турган комсомолларнинг 5 миллионга яқини сиртқи ва кечки мактабларда ҳамда бошқа ўқув юртларида ўқиб турибди. Мана шу рақамларнинг ўзи ҳам, деди депутат, ўқувчиларни ва студент ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашда комсомолнинг қай даражада масъул эканлигини кўрсатиб турибди.

Ўқитиш жараёнини тағин ҳам кўпроқ ижодий ишга айлантириш, бу ишга ишчиларни, колхозчиларни, етакчи мутахассисларни, олимларни кенгроқ тортиш зарур. Мактаб, оила ва жамоатчиликнинг куч-ғайратларини тағин ҳам маҳкамроқ бирлаштирмоқ учун ҳали кўп иш қилиш керак, деди нотиқ.

Е. М. Тяжельников болалар ва ёшлар билан истиқомат жойларида олиб борилаётган ишларни янада яхшилашга доир бир қанча таклифлар киритди.

Социалистик тузумнинг ғалабаси ва партия ленинча миллий сиёсатни оғишмай ўтказиб келаётганлиги туфайли, деди Туркманистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси депутат **А. М. Қиличев**, Совет ҳокимияти йиллари давомида бизнинг республикамизда жуда кўп умумий таълим мактаблари, ўрта махсус ва олий ўқув юртлари, ҳунар-техника билим юртлари очилди. Буларда 760 минг нафардан кўпроқ ўқувчи ва студент ўқитилмоқда.

Ҳозир Туркманистонда умумий ўрта таълимга ўтишни туғаллашда катта иш қилинмоқда. Ишчи ёшлар учун очилган мактаблар бу ўтишни ниҳоясига етказишда муҳим ўрин олади. Республикада шу мактабларни битириб чиқувчилар беш йил ичида икки баравар кўпаяди.

Ёшларга интернационал тарбия беришни яхшилаш вазифаларини ҳал этишга катта аҳамият берилмоқда. Нотиқ айтдики, студентларнинг қурилиш отрядларида ёшлар қатнашаётганлиги бу катта ишга сезиларли ҳисса бўлиб қўшилмоқда. Туркман аёлларининг билимини оширишга республика шароитида катта эътибор берилмоқда. Умумий мактабларининг 9—10 синфларида ўқиб турган туркман қизларининг сони кейинги ўн йил ичида олти бараварга яқин кўпайди.

КПСС Приморье ўлка комитетининг биринчи секретари депутат **В. П. Ломакин** сўзга чиқиб айтдики, бу ўлкада экономика, фан ва маданият мисли кўрилмаган тез суръатлар билан ривожланмоқда. Ҳозир ўлкамизда олий ва ўрта маълумотли 125 минг нафар мутахассис ишлаб турибди. Бу мутахассислар сони тўхтовсиз кўпаймоқда.

Депутат халқ маорифи тўғрисида ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларининг асослари лойиҳасини қонун тарзида қабул қилишни таклиф этиб, айтдики, бизнинг бу ишимиз мамлакатда халқ маорифини янада ривожлантиришга хизмат қилади ҳамда фақат давлат аҳамиятигагина эмас, шу билан бирга халқаро аҳамиятга эга иш бўлади.

Ўқувчиларнинг умумий овқатланишини яхши ташкил этиш ёш авлоднинг сиҳат-саломатлиги тўғрисида қилинаётган ғамхўрлик билангина чамбарчас боғланган зарур вазифа бўлибгина қолмасдан мактаб ўқувчиларининг, техникумларда ўқиб турган ёшларнинг, студентларнинг яхши ўқишларини ҳам кўп жиҳатдан таъминлаб бе-[illegible]

Депутатлар ва меҳмонлар нияти[illegible] ... ниятига эга бўлиб, уруш нималигини билмай яшаб келмоқдалар, меҳнат қилмоқдалар. Бунинг учун барча совет халқи билан бир қаторда Дон меҳнатчилари ҳам Коммунистик партия Марказий Комитетидан, Совет ҳукуматидан, шахсан ўртоқ Л. И. Брежневдан беҳисоя миннатдордирлар. Областимиз меҳнатчилари беш йилликнинг учинчи, ҳал қилувчи йили планларини бажариш йўлида активлик билан ишламоқдалар.

Доғистон АССР Ёзувчилар союзи правлениесининг раиси депутат **Р. Х. Ҳамзатов** сессияда сўзга чиқиб айтдики, ҳатто Доғистоннинг энг узоқ овулларида ҳам эндиликда хотин-қизлар ўзлари ҳамма соҳаларда илм олишга интилмоқдалар, ваҳолонки, бир вақтлар уларни ташвиқот билан ўқишга тортишга тўғри келган эди. Халқ маорифи соҳасидаги муваффақиятларимизни гарчи ҳамма тан олган бўлса ҳам, деб давом қилди депутат, янги замон янги проблемаларни олдимизга қўймоқда.

Депутат Доғистонда халқ маорифини янада ривожлантириш ишида баъзи қийинчиликлар мавжудлигини айтиб ўтди.

КПСС XXIV съездидан кейин партиямиз энг муҳим социал проблемаларни ҳал этиш учун кўп иш қилди. Бу проблемалар орасида халқ маорифи масалалари катта ўрин олади, деди ўз нутқида Бошқирдистон АССР Салават районидаги Аркаул ўрта мактабининг ўқитувчиси депутат **Х. С. Искандарова**. У Совет мактаби, халқ ўқитувчиси тўғрисида тинимсиз ғамхўрлик қилаётганликлари учун Коммунистик партияга, унинг ленинчи Марказий Комитетига, шахсан КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневга чуқур миннатдорчилик изҳор қилди.

Инсоният тарихида биринчи марта бизнинг мамлакатимизда халқ маорифининг чинакам демократик системаси вужудга келтирилди, деди Қирғизистон ССР Фанлар академиясининг президенти депутат **К. Г. Каракеев**, Қонун асосларига иттифоқдош республикаларнинг бу соҳадаги компитенцияларига бағишланган махсус бўлим киритилганлиги — бунинг ёрқин исботидир.

Шу билан Иттифоқ Совети сессия кун тартибидаги биринчи ва иккинчи масалалар юзасидан қилинган докладлар муҳокамасини тугатди.

* * *

Соат 15 да СССР Олий Советининг Катта Кремль саройидаги мажлислар залида Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг иккинчи қўшма мажлиси бўлди.

Депутатлар ва меҳмонлар **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, А. А. Громико, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, В. В. Шчербицкий, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев** ўртоқларни гулдурос, давомли қарсаклар билан кутиб олдилар.

Палаталарнинг қўшма мажлисини СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг раиси депутат **А. П. Шитиков** очди. У айтдики, СССР Олий Советининг иккала палатасида сессия кун тартибидаги дастлабки икки масала—СССРда халқ маорифининг аҳволи ҳамда умумий ўрта, ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий таълимни янада такомиллаштириш тадбирлари тўғрисида ҳамда ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун асослари лойиҳаси ҳақида деган масалалар юзасидан музокаралар тамом бўлди.

Палаталарнинг қўшма мажлисида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари депутат **К. Т. Мазуров** якунловчи нутқ сўзлади.

Раислик қилувчи СССР Олий Советининг «СССРда халқ маорифининг аҳволи ҳамда умумий ўрта, ҳунар-техника, ўрта махсус ва олий таълимни янада такомиллаштириш тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилишга ўтишни таклиф қилади.

Сессия бу қарорни бир овоздан қабул қилади.

Шундан кейин «ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги Қонун асосларини тасдиқлаш тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси овозга қўйилади. Депутатлар палаталарга бўлиниб алоҳида-алоҳида овоз берадилар.

Олий Совет «ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун асосларини тасдиқлаш ҳақида» СССР Қонунини бир овоздан қабул қилади.

СССР Олий Совети кун тартибидаги навбатдаги масалани кўриб чиқишга ўтади.

«Давлат нотариати тўғрисида»ги СССР Қонуни лойиҳаси тўғрисида СССР юстиция министри депутат **В. И. Теребилов** доклад қилди.

Кун тартибидаги учинчи масала юзасидан Миллатлар Совети Қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиясининг раиси депутат **И. Г. Кэбин** қўшимча доклад қилди.

Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг Қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиялари, деди И. Г. Кэбин, СССР Министрлар Совети тақдим этган «Давлат нотариати тўғрисида»ги СССР Қонуни лойиҳасини кўриб чиқиб, ўз хулосасини СССР Олий Советига тақдим этадилар. Комиссиялар умуман қонун лойиҳасини маъқуллайдилар ва унинг қабул этилишини мақсадга мувофиқ ва ўз вақтида қилинган иш, деб ҳисоблайдилар.

Маълумки, давлат нотариатини ташкил этишнинг асосий принциплари тўғрисидаги биринчи умумиттифоқ қонуни 1926 йилда қабул этилган эди. Шу вақт ичида мамлакатимизнинг социал-иқтисодий ва маданий ҳаётида катта ўзгаришлар содир бўлди, аҳолининг фаровонлиги анча ошди. Совет давлатининг бошқа мамлакатлар билан иқтисодий, маданий ва илмий алоқалари кенгайди. Шундай шароитда совет юстицияси органлари системасида катта ўрин олган давлат нотариатининг аҳамияти ва роли ошади.

Кейинги йилларда Коммунистик партия билан Совет давлати давлат ва хўжалик бошқарувини такомиллаштириш, юстиция органлари фаолиятини яхшилаш юзасидан муҳим тадбирларни ўтказди. Ана шуларнинг ҳаммаси мамлакатимизнинг иқтисодий ва ижтимоий ривожининг ҳозирги даражасига мос келадиган давлат нотариати тўғрисида янги умумиттифоқ қонунини қабул этиш зарурлигини тақозо қилади.

Қонун лойиҳаси совет жамиятида хўжалик ва социал маданий турмушнинг эҳтиёжларини, шунингдек давлатимизнинг кенгайиб бораётган халқаро савдо, иқтисодий, илмий ва маданий алоқаларини ҳисобга олиб тайёрлайдилар. Бу лойиҳа давлат нотариатини ташкил этишни ва унинг фаолиятини янада такомиллаштиришга, қонунчиликни мустаҳкамлашга қаратилган.

Янги Қонун давлат нотариати тўғрисидаги иттифоқ — республика қонунларини такомиллаштиришнинг асоси бўлади. Ана шу қонун негизида ва уни ривожлантириб барча иттифоқдош республикаларда тегишли республика қонунларини қабул қилиш назарда тутилади.

Қонун лойиҳасига давлат нотариатини бутун мамлакат миқёсида ташкил этишга ва унинг фаолиятига боғлиқ бўлган муносабатларни бир хил тарзда тартибга солишни таъминловчи асосий қоидалар киритилган. Бунда давлат нотариати ишининг энг муҳим принциплари ва демократик негизлари мустаҳкамлаб берилди. Унинг КПСС XXIV съезди қарорларидан келиб чиқувчи вазифалари белгилаб берилди.

Лойиҳада нотариал ҳаракатни ижро этувчи ҳар бир давлат органининг компентенцияси аниқ белгиланган, нотариал ҳаракатларини бажариш асосий қоидалари, ўрни ва муддатлари, улар устидан шикоят қилиш тартиби ўрнатилган.

Совет Иттифоқи, деб таъкидлади И. Г. Кэбин. Коммунистик партиянинг XXIV съезди ишлаб чиққан Тинчлик программасини муваффақиятли равишда амалга оширмоқда. Совет Иттифоқи қардош чет эл социалистик мамлакатлари билан ҳар томонлама алоқаларни изчиллик билан ривожлантирмоқда ва такомиллаштирмоқда. Мустамлака қарамлигидан халос бўлган мамлакатлар билан Совет Иттифоқининг муносабатлари ривожланиб, мустаҳкамланиб бормоқда. Совет Иттифоқи турли социал тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшашидан иборат ленинча принципга амал қилиб, кейинги йилларда бирқанча капиталистик давлатлар билан тузган шартномаларида нотариал вазифаларни амалга оширишга тааллуқли қоидалар бор.

Совет давлатининг бошқа мамлакатлар билан экономика, фан ва маданият соҳасидаги ҳамкорлиги кенгайиб бораётган шароитда совет нотариати олдида пайдо бўлган янги муҳим вазифалар қонун лойиҳасида ўз ифодасини топди.

Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг Қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиялари СССР Министрлар Совети тақдим этган «Давлат нотариати тўғрисида»ги СССР Қонун лойиҳасини маъқуллаб, мазкур лойиҳага бир қанча қўшимчалар ва аниқликлар киритдилар. Ана шу қўшимчалар ва аниқликлар, аввало, иттифоқдош республикалар Олий Советларининг Президиумларидан, депутатлардан, министрликлар ва идоралардан тушган мулоҳазалар ва таклифлар асосида киритилди.

Комиссиялар қонун лойиҳасининг иккинчи моддасида иттифоқдош республикаларда давлат нотариати тўғрисида низомлар эмас, балки қонунлар қабул қилишни кўзда тутишни мақсадга мувофиқ деб топдилар. Иттифоқдош республикаларда ана шу қонунларнинг қабул қилиниши давлат нотариатининг роли ва аҳамиятини оширишга кўмаклашади.

Палаталарнинг қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиялари, деди депутат пировардида, «Давлат нотариати тўғрисида»ги СССР Қонунини киритилган тузатишларни ҳисобга олиб қабул этишни таклиф қиладилар. Янги қонун нотариат органларининг иш савиясини оширишда муҳим роль ўйнайди ҳамда социалистик мулкни, гражданларнинг, корхоналар ва ташкилотларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини қўриқлаш ишида катта аҳамиятга эга бўлади. Қонуннинг қабул этилиши совет Қонунларини доимо такомиллаштириш тўғрисида, мамлакатимизда социалистик қонунчиликни ва ҳуқуқ — тартиботни мустаҳкамлаш ҳақида Коммунистик партия билан Совет давлати қилаётган ғамхўрликнинг ифодаси бўлади.

Шундан кейин қўшма мажлисда кун тартибидаги учинчи масала юзасидан музокаралар бошланди.

Жамиятнинг жадал ривожи иқтисодий ва гражданлик алоқаларини қонун асосида тартибга солишни кучайтиришни объектив равишда талаб қилади, деди ўз нутқида меҳнаткашлар депутатлари Москва область Совети ижроия комитетининг раиси **Н. Т. Козлов**. Партия билан давлат айни қонунлар, қарорлар ва бошқа ҳуқуқ ҳужжатлари орқали халқ хўжалигига бир марказдан раҳбарлик қилади, бошқаришнинг демократик негизларини ривожлантиради.

Давлат нотариати тўғрисида ишлаб чиқилган қонун лойиҳаси гражданлик қонунларидаги ва нотариал практикадаги ўзгаришларни ҳисобга олиб, айниқса мол-мулкни меросга олиш, аҳолининг молиявий операциялари соҳасида нотариат органлари ҳал этиши лозим бўлган жуда кўп масалаларни кўзда тутади. Совет нотариатининг халқаро фаолиятини оширувчи бўлим янги ва муҳим бўлимдир.

СССР Олий Судининг раиси депутат **Л. Н. Смирнов** бундай деди: мамлакатимизнинг хўжалиги ривожланган, Совет давлатининг ташқи иқтисодий алоқалари кенгайган, гражданларнинг фаровонлиги ўсган, аҳолининг умумий таълим даражаси ошиб борган сари нотариат органлари фаолиятининг ҳажми тобора кўпаяверади, бу фаолиятнинг характери эса мураккаблаша беради. Қуйидаги маълумотлар ана шундан далолат беради. 1965 йилда нотариат органлари ижро этган ҳаракатлар миқдори 14 миллионта, 1970 йилда 15 миллионта, 1972 йилда эса 16 миллионтадан кўпроқ бўлди. Нотиқлар айтиб ўтган бошқа характерли фактлар ҳам нотариат органлари ижро этаётган операциялар ҳажмидан далолат беради. Масалан, 1971—1972 йилларда мамлакатнинг олий ўқув юртларида салкам 9 миллион киши таълим олди. Қоида тариқасида уларнинг ҳар бири ўз дипломларининг нусхаларини нотариатда тасдиқлатиб олган бўлиши керак.

Л. Н. Смирнов сўнгра манфаатдор шахслар ва муассасаларнинг қонуний ҳуқуқларини судда ҳимоя қилишнинг баъзи бир муҳим қоидаларига тўхталди.

СССР Ташқи ишлар министрининг ўринбосари депутат **Н. Н. Родионов** ўз нутқида бундай деди:

— давлат нотариатини ташкил этишнинг асосий принциплари тўғрисида СССР Марказий ижроия комитети билан Халқ Комиссарлари Совети Қонун қабул қилган пайтдан бери ўтган йиллар Совет давлати ривожланган халқаро муносабатларга эга бўлмаган давр эди. Шу сабабли 1926 йилги қарор Совет давлати нотариати фаолиятининг халқаро жиҳатларини жуда оз миқдордагина ҳисобга олиши мумкин эди. Ўшандан бери орадан салкам ярим аср вақт ўтди. Шу вақт ичида қардош социалистик давлатлар ҳамдўстлиги вужудга келиб, ҳозирги замоннинг қудратли кучига айланди, бу давлатлар билан ҳар томонлама алоқалар тўхтовсиз чуқурлашиб, такомиллашиб бормоқда.

Бутун дунёда мустаҳкам тинчликни ва совет халқи учун пухта хавфсизликни таъминлаш соҳасида КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюроси, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг аниқ мақсадни кўзлаб олиб борган фаолияти халқаро муносабатларда туб бурилиш ясашга, халқаро иқлимнинг илиқлаштиришга ва Совет Иттифоқининг чет давлатлар билан ҳар томонлама муносабатларини янада ривожлантириш учун шарт-шароит яратишга олиб келганлигини нотиқ таъкидлаб ўтди.

Н. Н. Родионов «Давлат нотариати тўғрисида»ги СССР Қонунини қабул қилиш ҳақидаги таклифни қўллаб-қувватлади.

Шу билан «Давлат нотариати тўғрисида»ги СССР Қонуни лойиҳасини муҳокама қилиш тамом бўлди. Қонун лойиҳаси палаталар бўйича алоҳида-алоҳида овозга қўйилди.

Депутатлар «Давлат нотариати тўғрисида»ги СССР Қонунини бир овоздан қабул қиладилар.

СССР Олий Совети «Давлат нотариати тўғрисида»ги СССР Қонунининг кучга кириш тартиби тўғрисида»ги қарорни ҳам қабул қилади.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини тасдиқлаш тўғрисида СССР Олий Совети Президиумининг Секретари депутат **М. П. Георгадзе** доклад қилди.

Депутатлар СССР Олий Совети Президиумининг Фармонларини бир овоздан тасдиқлаб, шу Фармонлар юзасидан тегишли қонунлар ва қарорлар қабул қилдилар.

Шу билан саккизинчи чақириқ СССР Олий Советининг олтинчи сессияси ўз ишини тамомлади.

(ТАСС).

Н. В. ПОДГОРНИЙ БИЛАН Р. НИКСОН БИР-БИРЛАРИГА ТЕЛЕГРАММА ЙЎЛЛАДИЛАР

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний Америка Қўшма Штатлари Президенти Ричард М. Никсонга телеграмма йўллади. Н. В. Подгорний бу телеграммасида мамлакатнинг миллий байрами — мустақиллик куни муносабати билан табрик ва яхши истакларини изҳор қилди.

КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг яқинда АҚШга қилган визити натижасида, дейилади телеграммада, ҳар икки мамлакат халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш, ўзаро манфаатли ҳамкорликни кенгайтириш ва кучайтириш йўлида биргаликда янги катта қадам қўя олди. СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатларнинг бундан буён самарали ривожлантирилиши Совет ва Америка халқларининг ҳам, бошқа ҳамма халқларнинг ҳам манфаатларига, умумий тинчлик манфаатларига мос бўлиб тушади.

Америка Қўшма Штатларининг Президенти Ричард М. Никсон ўзининг жавоб телеграммасида Америка мустақиллиги куни муносабати билан табрикнома йўллаганлиги учун барча американиклар номидан самимий миннатдорчилик изҳор қилди. (ТАСС).

Ш. Р. РАШИДОВ ИРОҚ ПРЕЗИДЕНТИ БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

БАҒДОД, 19 июль. (ТАСС). Ироқ миллий байрами муносабати билан ўтказилаётган тантаналарда қатнашаётган КПСС делегациясининг бошлиғи КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов 18 июлда Ироқ Араб Социалистик Уйғониш партияси раҳбарлигининг бош секретари, Ироқ Республикасининг Президенти Аҳмад Ҳасан ал-Бакр билан учрашди.

Ш. Р. Рашидов Аҳмад Ҳасан ал-Бакрга КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг дўстона мактубини топширди.

Самимий ўртоқлик вазиятида ўтган суҳбат чоғида Совет—Ироқ муносабатларини, КПСС билан Ироқ Араб Социалистик Уйғониш партияси ўртасидаги ҳамкорликни янада ривожлантириш тўғрисида, шунингдек ҳозирги халқаро аҳволнинг актуал проблемалари юзасидан фикрлашиб олинди. Яқин Шарқдаги аҳвол билан боғлиқ бўлган масалаларни муҳокама қилишга алоҳида эътибор берилди.

Президент Аҳмад Ҳасан Ал Бакр суҳбат чоғида иккала мамлакат халқлари учун, Яқин Шарқда тинчлик ва хавфсизлик учун кураш манфаатлари йўлида Ироқ билан Совет Иттифоқи ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик муносабатлари самарали ва катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб ўтди.

Учрашувда СССРнинг Ироқ Республикасидаги элчиси В. А. Лихачев иштирок этди.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ VI СЕССИЯСИ

СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари депутат К. Т. МАЗУРОВнинг якунловчи нутқи

Депутат ўртоқлар!

СССР Олий Советининг Миллатлар Совети билан Иттифоқ Совети мамлакатда халқ маорифининг аҳволи ҳамда уни янада ривожлантириш ва такомиллаштириш тадбирлари тўғрисидаги ҳамда ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун асослари лойиҳаси ҳақидаги масалани атрофлича муҳокама қилдилар. Муҳокама активлик ва ишчанлик вазиятида ўтганлиги ёш авлодни коммунистик тарбиялаш ва ўқитиш бизнинг мамлакатимизда умумпартия, умумдавлат, умумхалқ иши бўлиб қолганлигидан яна бир марта далолат беради.

Халқ маорифини яхшилашдан, уни янада такомиллаштиришдан ҳар бир совет оиласи, бутун совет халқи манфаатдордир. Инсонни ҳар томонлама камол топтириш, маданият ва маорифнинг юксак даражасига эришиш, маркча-ленинча дунёқарашни шакллантириш ватанимиз коммунизм йўлидан муваффақиятли равишда олға ҳаракат қилишининг зарур шартидир. Депутатларнинг нутқларида Коммунистик партия билан Совет давлатининг халқ маорифи ролини ошириш тўғрисидаги, мамлакат халқ хўжалиги ва маданиятининг ҳамма тармоқлари учун юқори малакали ишчи кадрлар ва мутахассислар тайёрлашни яхшилаш ҳақидаги ғамхўрлиги руҳи билан суғорилган сиёсати якдиллик билан қўллаб-қувватланди. Мамлакатда КПСС XXIV съездидан кейин халқ маорифи системасини янада ривожлантириш ва такомиллаштириш соҳасида изчиллик билан амалга оширилаётган ҳамма конкрет тадбирлар ҳам қўллаб-қувватланди.

Ягона, меҳнат, политехника мактабларининг ленинча принциплари ўзининг буюк ҳаётий кучини исботлаганлигини, бу принципларнинг амалга оширилиши бизнинг социалистик жамиятимизга жуда катта муваффақиятлар келтирганлигини ва келгусида ҳам шубҳасиз янада каттароқ муваффақиятлар келтиришини ҳамма депутатлар таъкидлаб ўтишди. Биз ана шу принципларни, совет маориф системамизнинг социалистик анъаналарини бундан буён ҳам ардоқлашимиз ва кўпайтиришимиз, бу принципларни ҳозирги замон талабларига татбиқан доимо бойитиб боришимиз лозим.

Депутатлар маорифни янада ривожлантириш, таълим-тарбия ишининг савиясини ошириш, ўқув юртларининг моддий базасини мустаҳкамлаш, таълим ва тарбиянинг коммунистик қурилиш практикаси билан боғланишини мустаҳкамлаш соҳасида иттифоқдош ва автоном республикаларнинг партия ташкилотлари, Олий Советлари, Министрлар Советлари, маҳаллий Советлар, халқ маорифи органлари, таълим-тарбия муассасалари, ишлаб чиқариш коллективлари, жамоат ташкилотлари қилган катта ва самарали ишлар тўғрисида гапирдилар.

Мамлакатимиз халқлари ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялашда биргаликда орттирилган тажриба нақадар бой ва кўп қиррали эканлигини муҳокама кўрсатди.

Шу билан бирга Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг халқ маорифи, фан ва маданият комиссияларининг, Қонун лойиҳалари тайёрлаш комиссиялари ва ёшларга доир ишлар билан шуғулланувчи комиссияларининг қўшимча докладларида, депутатлардан Сурганов, Иброҳимов, Лихачев, Лашкарашвили, Кабалевскийларнинг нутқларида маориф ва тарбия иши айрим соҳаларининг аҳволи танқидий анализ қилинди, идора органлари — СССР Маориф министрлиги, ҳунар-техника таълими давлат комитети, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги ҳамда ўрта махсус ва олий ўқув юртлари тармоғига эга бўлган, шунингдек мактабларни ва олий ўқув юртларини асбоб-ускуналар билан таъминлайдиган бошқа баъзи министрликлар ва идоралар шаънига мулоҳазалар айтишди. Ишчи кадрлар ва мутахассислар тайёрлашни ҳамда уларни тақсимлашни планлаштириш даражасини план органлари билан бирга кўтариш, бу кадрлар ва мутахассислардан ишлаб чиқаришда фойдаланишни яхшилаш, олий ва ўрта махсус мактабни техника билан қайта қуроллантириш масалаларига эътиборни кучайтириш, кадрлар тайёрлашда олий ўқув юртлари билан техникумларни ихтисослаштириш ва кооперациялаш масалаларини активроқ ҳал этиш соҳасидаги уларнинг вазифалари таъкидлаб ўтилди.

Ўқувчиларнинг синфда қолиши ва мактабдан кетиб қолиши умумий ўрта таълимга ўтишга халақит бераётганлиги тўғрисида ҳақли равишда ташвишланиб гапирилди. Кечки мактаблардаги ўқувчилар контингентини сақлаб қолиш учун, ўрта маълумотли ёш ишчилар ва колхозчиларга ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда техникумларда ва олий ўқув юртларида ўқишни давом эттириш имконини бериш учун айрим жойларда шароитлар яратиб берилмаган.

Депутатлардан Айтматов, Горбова, Ткачук, Ҳамзатов ва бошқалар қишлоқ мактабининг иш шароитларини янада яхшилаш, қишлоқдаги ҳунар-техника таълимини ривожлантириш тадбирларини изчиллик билан ҳамма жойда амалга ошириш муҳимлиги тўғрисида гапирдилар.

Баъзи депутатлар айниқса қишлоқ жойларда мактаб қурилишига ажратиладиган маблағларни кўпайтириш масаласини ўртага қўйдилар. Шу муносабат билан айтиш керакки, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Қишлоқ умумий таълим мактабининг иш шароитларини янада яхшилаш тадбирлари тўғрисида»ги қарорига биноан 1974 ва 1975 йилларда, шунингдек келгуси беш йилликда қишлоқдаги мактаб қурилишига капитал маблағни анча кўпайтириш белгиланган. Биз ишни шундай ташкил этишимиз керакки, халқ маорифининг моддий базасини кенгайтиришга, хусусан мактаб қурилишига ажратиладиган ҳамма маблағлардан тўла-тўкис ва ўз вақтида фойдаланиладиган бўлсин. Депутатлардан Қиличев, Костенко ва бошқалар ҳақли равишда таъкидлаб ўтганларидек, лойиҳа ташкилотлари мактаб биноларининг мамлакат иқлим зоналари хусусиятларини ҳисобга олиб, таълим-тарбия жараёнининг ҳозирги замон талабларига батамом мос келувчи рационал лойиҳаларини тузиб беришлари лозим.

Иттифоқ Совети комиссияларининг қўшимча докладида, депутатлардан Зайченко билан Искандарова нутқларида ўрта махсус ўқув юртларини бошқаришни такомиллаштириш, бу ишдаги идоравий парокандаликни тугатиш зарурлиги таъкидлаб ўтилди.

Депутат Амбарцумян нутқида юқори малакали илмий кадрлар ва олий мактаб муаллимларини тайёрлашнинг муҳим формаси бўлган аспирантура ишини яхшилаш тўғрисида таклиф киритилди.

Депутатлардан Дзоценидзе, Мартинайтис, Шибаловлар олий ўқув юртларидаги илмий тадқиқот ишини кенгайтириш зарурлиги тўғрисида гапирдилар.

Ўқув планларини, программаларини ва дарсликларини янада такомиллаштириш тўғрисида бир қанча мулоҳазалар ва таклифлар айтилди. Депутатлар ўқув планлари ва программаларини зўриқтиришга барҳам бериш, ўқувчилар ва студентларнинг мустақил ишлашини кенгайтириш, болаларни мактабгача тарбиялашни яхшилаш, педагог кадрлардан янада рационал фойдаланиш, мактаб интернатлар, куни узайтирилган мактаблар ва группалар ишини яхшилаш тўғрисида ҳам таклифлар киритилди.

Ана шу таклифлар ва мулоҳазаларнинг ҳаммаси ҳукумат томонидан, шунингдек тегишли министрликлар ва идоралар томонидан синчиклаб ўрганиб чиқилади.

Депутат ўртоқлар!

Ҳукумат тақдим этган ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун асослари лойиҳаси комиссияларнинг қўшимча докладларида ҳамда СССР Олий Совети депутатларининг нутқларида тўла-тўкис қўллаб-қувватланди ва якдиллик билан маъқулланди. Шу билан бирга музокараларда Қонун лойиҳасига баъзи бир қўшимчалар киритилди.

14-моддани мактабгача тарбия муассасаларининг болаларни эстетик тарбиялаш тўғрисида ғамхўрлик қилиш вазифасини кўрсатиб тўлдириш тўғрисида депутатлардан Кабалевский билан Айтматовнинг таклифини қўллаб-қувватлаш арзийди. Шу муносабат билан Қонун лойиҳасининг 14-моддасига қўшимча киритиш тавсия этилади.

Депутат Лашкарашвилининг таклифига биноан Қонун лойиҳасининг 26-моддасида корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар ишловчи ёшларни кечки мактабларга жалб этишга кўмаклашишга, ишлаб туриб ўқиш учун, ана шу мактабларнинг нормал фаолияти ва ўқувчиларнинг машғулотлари учун зарур шароитларни яратиб беришга мажбурдирлар, деб таъкидлаш тавсия қилинади.

Асослар лойиҳасининг айрим моддаларига бошқа баъзи бир қўшимчаларни киритиш таклиф қилинди, бироқ бу қўшимчаларни қабул қилиш унчалик зарур эмас, чунки уларни юзага чиқариш учун қонун йўли билан қарор қабул қилиниши талаб этилмайди. Чунончи, лойиҳанинг 8-моддасини халқ маорифи органлари ўқувчиларнинг билим савиясини контроль қилиб турадилар, деган кўрсатма билан тўлдириш таклиф этилди. Қонун лойиҳасининг 6- ва 7-моддаларида ўқув юртларининг фаолияти устидан давлат контроли ўрнатилиши тўғрисида гапирилади, бу эса билим савиясига ва таълим сифатига юксак талабчанлик қилишни ҳам назарда тутиши ўз-ўзидан равшан. Бундан ташқари ана шу талаблар мактаб уставида, ўқув юртлари тўғрисидаги Низомларда, шунингдек министрликлар ва идоралар тўғрисида СССР Министрлар Совети тасдиқлаган низомларда аниқ таърифлаб берилган.

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг халқ маорифи тўғрисидаги қонун асослари лойиҳасини 14- ва 26-моддаларига юқорида айтилган тузатишларни киритган ҳолда қабул қилиш тўғрисида. СССР Олий Совети палаталари доимий комиссияларининг раислари билан келишилган таклиф киритилади.

Давлат ҳокимиятининг олий органи — ССР Иттифоқи Олий Совети Қонун асосларини қабул қилиши халқ маорифи соҳасида Коммунистик партия белгилаб берган вазифаларни муваффақиятли равишда амалга оширишнинг муҳим омили бўлади, мамлакатимиз ёш авлодининг ғоявий чиниқишини ўстиришга, уни коммунистик тарбиялашнинг бутун ишига кўмаклашади. **(Давомли қарсаклар).**

СССРНИНГ «ДАВЛАТ НОТАРИАТИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

СССР юстиция министри депутат В. И. ТЕРЕБИЛОВ докладининг баёни

ССР Иттифоқи Министрлар Совети, деди министр, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг «Давлат нотариати тўғрисида»ги қонун лойиҳасини Олий Советнинг муҳокамасига тақдим этади. Шу қонун лойиҳасини баён қилиб беришга руҳсат этгайсиз.

Демократияни изчиллик билан ривожлантириш, бу демократияни амалга оширишдаги ҳуқуқий гарантияларни такомиллаштириш Совет давлати учун характерлидир. Биз, ҳаммамиз, ҳозирги пайтда, тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи 1973 йилида мамлакатимизни иқтисодий ва социал-маданий жиҳатдан ривожлантириш юзасидан КПСС XXIV съезди ишлаб чиққан программа муваффақиятли суратда амалга оширилаётганлигини, демократия тобора ривожланиб, қонунчилик мустаҳкамланаётганлигини зўр мамнуният билан қайд қиламиз.

Шу нарсани алоҳида таъкидлаб ўтиш зарурки, мамлакатни ҳар томонлама ривожлантиришга қаратилган йўл умуман бутун жамиятнинг манфаатларини ҳар бир меҳнатчининг манфаатлари билан бирга қўшиб олиб бориш асосида амалга оширилмоқда.

В. И. Ленин таъкидлаб айтган эдики, Совет ҳокимияти аҳолининг зўр кўпчилигига «демократик ҳуқуқлар ва эркинликлардан фойдаланиш учун ҳақиқий имконият берилишини билдиради. Бундай имкониятга ҳатто тахминан бўлсада ўхшаган нарса энг яхши ва демократик буржуа республикаларида ҳам ҳеч қачон бўлган эмас» (Асарлар, 29-том, 516-бет).

Социализм шароитида жамият манфаатлари билан шахс манфаатларини бирга қўшиб олиб бориш кишиларнинг шахсий ҳуқуқлари ва эркинликларини давлатнинг чинакам муҳофаза қилишини билдиради ва айни вақтда ҳар бир граждан, ҳар бир коллективнинг жамият манфаатларига риоя қилишини, Совет ҳокимиятининг қонунлари ва фармойишларига қаттиқ риоя қилишини кўзда тутади.

Ўртоқ Л. И. Брежнев 1970 йил 12 июнда сайловчилар олдида сўзлаган нутқида қуйидагиларни таъкидлаб ўтган эди: «Ҳар бир совет граждани ўз ҳаёти ва сиҳат-саломатлиги, ўз мол-мулки ва ҳуқуқлари, ўз иззат-ҳурмати ва осойишталиги давлат томонидан пухта ҳимоя қилинишига амин бўлиши лозим».

Совет ҳокимиятининг дастлабки йиллариданоқ нотариатнинг ташкил этилиши гражданларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, уларнинг қонуний манфаатларини давлат манфаатлари билан бирга қўшиб олиб боришни таъминлашнинг шундай гарантияларидан бири бўлди.

РСФСР Халқ Комиссарлари Совети 1922 йил 4 октябрда биринчи «Давлат нотариати тўғрисида низом»ни қабул қилди. Ана шу Низом билан давлат аппаратнинг мустақил бўғини сифатида нотариатнинг ташкил топганлиги расмийлаштирилди.

Ҳозирги вақтда СССРда давлатга қарашли 2356 нотариал контора бор. Нотариуснинг хизматларига эҳтиёж нақадар катта ва нақадар зарур эканлигини, нотариал конторалар нақадар кўп ва хилма-хил масалалар билан шуғулланаётганлигини лоақал қуйидаги факт исбот қилади: СССРдаги нотариал конторалар ҳар йили нотариал тартибда 16 миллиондан ортиқ ишни бажарадилар. Бу ишлар камида 30 миллион совет гражданининг энг муҳим манфаатларига бирор даражада тааллуқлидир.

Нотариатнинг ишидаги асосий нарса нимадан иборат, ёки бошқа сўзлар билан айтганда нотариат фаолиятининг моҳияти нимадан иборат?

Барча гражданлар кундалик ҳаётда ўзларининг конституцияда белгиланган ҳуқуқларидан фойдаланиб, бир-бирлари билан ёки давлат жамоат ташкилотлари билан турли ҳуқуқий муносабатда бўладилар.

Бу муносабатлар одатда, шартномалар тузиш йўли билан расмийлаштирилади ёки бошқача тарзда расмийлаштирилади.

Гражданларнинг қонуний манфаатлари ва ҳуқуқларига риоя қилинишини таъминлаш учун мустаҳкам гарантия яратиш мақсадида давлат гражданлар ўртасидаги битимлар ва шартномаларининг баъзи турлари ҳамда гражданлар билан давлат ҳуқуқий муносабатларининг баъзи турлари нотариус томонидан тасдиқланганидан кейингина қонуний кучга киради, деб белгилади.

Сўнгра докладчи қуйидагиларни маълум қилди: нотариуслар ҳар йили:

уй-жойларни олди-сотгиси ҳақида ва ҳадя қилиш тўғрисидаги 300 мингга яқин шартномани тасдиқлайдилар. Бусиз бундай шартнома ҳақиқий деб ҳисобланмайди;

мерослик ҳуқуқи тўғрисида 300 мингдан ортиқ шоҳодатнома берадилар. Бу гувоҳнома бўлмаса, меросни олиш мумкин эмас;

васиятномаларни ва ҳар хил ишонч қоғозларини тасдиқлаш — нотариусларнинг бурчидир. Бусиз ана шу васиятномалар ва ишонч қоғозлари ҳақиқий деб ҳисобланмайди;

муҳим ҳужжатларни сақлаш учун нотариусга топшириш мумкин;

нотариуслар ҳужжатлардаги имзоларни тасдиқлайдилар;

улар гражданларнинг ва ташкилотларнинг аризаларини расмий суратда бошқа гражданларга ва ташкилотларга топширадилар, шунингдек гражданларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларига жуда дахлдор бўлган бошқа кўп тадбирларни нотариал тартибда бажарадилар.

СССР Марказий ижроия комитети ва халқ комиссарлари Советининг «Давлат нотариатини ташкил этишнинг асосий принциплари тўғрисида»ги қарори, — деб сўзини давом эттирди В. И. Теребилов, — 1926 йил май ойида қабул қилинган эди. Бу қарор қабул қилинганидан буён ўтган 47 йил ичида Совет давлати олға қараб жуда катта қадам қўйди. СССРда совет кишиларининг фидокорона меҳнати билан ривож топган социалистик жамият қурилди. Экономикани мустаҳкамлаш, ижтимоий муносабатларни ва совет демократиясини ривожлантириш соҳасида жуда кўп иш қилинди.

СССР Олий Совети кейинги вақтларда бир қанча муҳим қарорлар қабул қилди. Нотариат тўғрисидаги янги асосий қонун актини ҳам қабул қилиш зарурати туғилди. Совет нотариати самаралироқ ишлаши ва унинг фаолияти жамият ҳаётининг ҳозирги шарт-шароитларига мос бўлиб тушмоғи учун ана шу тадбирни амалга ошириши зарур.

Докладда давлат нотариати тўғрисидаги қонун лойиҳаси таърифлаб берилган. Бу лойиҳа 32 моддани ўз ичига олган тўрт бўлимдан иборат.

Биринчи бўлимда қуйидагилар бор; давлат нотариатининг вазифаларини белгиловчи умумий қоидалар; Қонунлар ва бу Қонунларни бажариш учун давлат нотариатининг фаолиятини ташкил этиш; давлат нотариатига раҳбарлик қилувчи органлар, шунингдек давлат нотариати фаолиятининг асосий принциплари.

Қонун лойиҳасининг иккинчи бўлимида давлат нотариал конторалари, меҳнаткашлар депутатлари шаҳар, посёлка, қишлоқ Советлари ижроия комитетлари ва СССР Консуллик муассасаларининг нотариал ҳаракатларини бажариш компетенцияси белгиланган.

Лойиҳанинг учинчи бўлимида нотариал ҳаракатларни бажаришнинг асосий қоидалари белгиланади. Ана шу қоидага мувофиқ муайян нотариал ҳаракатларнинг қарийб ҳаммаси ҳар бир нотариал контора да бажарилиши мумкин. Қонунларда кўрсатилган айрим ҳоллардагина нотариал ҳаракатлар муайян нотариал конторада ёки меҳнаткашлар депутатлари муайян Совети ижроия комитетида бажарилиши лозим.

Докладда яна бундай дейилади: нотариатнинг фаолияти давлатимизнинг ташқи сиёсий фаолиятига доир масалалар билан муайян даражада боғланган.

КПСС XXIV съездида қабул қилинган Тинчлик программасини амалга ошириш масалаларини қараб чиққан КПСС Марказий Комитетининг 1973 йил апрель Пленуми қарорларида жумладан қуйидагилар таъкидлаб ўтилди: Совет Иттифоқининг ўзаро манфаатли ташқи иқтисодий алоқаларини кучайтириш, бу йўлда янги имкониятлардан фойдаланиш тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам беради ва халқимизнинг манфаатларига мос бўлиб тушади.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан ҳамкорликнинг ана шу формаларини такомиллаштириш катта аҳамиятга эгадир. Бу ҳамкорлик ҳозирги паллада социалистик иқтисодий интеграция имкониятларидан тўлиқ фойдаланишни талаб этади.

Капиталистик мамлакатлар билан ўзаро манфаатли алоқаларнинг янги формалари ҳам катта имкониятларга эгадир. Франция билан, АҚШ билан савдо-иқтисодий соҳадаги ҳамкорлик, СССР ҳукумати билан Германия Федератив Республикаси ўртасида тузилган битимлар ва шу сингарилар бунга мисол бўла олади.

Ташқи иқтисодий алоқалар ва бошқа хилдаги алоқалар кенгайиб бораётганлиги муносабати билан Совет Иттифоқининг давлат нотариал конторалярида чет элларда амал қилиш учун мўлжалланган ва нотариал тартибда расмийлаштирилаётган ҳужжатларнинг миқдори йил сайин ортиб бормоқда. Бундан бир неча йил муқаддам нотариал конторалярда бир йил ичида 9 мамлакатда амал қиладиган 6 мингга яқин ҳужжат расмийлаштирилган бўлса, ўтган йили 72 мамлакатда амал қилиш учун мўлжалланган 70 мингдан ортиқ ҳужжат нотариал тартибда расмийлаштирилди.

Бизнинг мамлакатимиз ташқи савдо — иқтисодий ва илмий ҳамкорлик ўсиб бораётган бир шароитда ривожланиб боришини эътиборга олиб, тақдим этилган лойиҳада махсус бўлим (IV бўлим) кўзда тутилган. Бу бўлим давлат нотариати тўғрисидаги қонунларни ажнабийларга ва гражданлиги бўлмаган шахсларга нисбатан қўлланиш масалаларини тартибга солади.

Нотариал тўғрисидаги Умумиттифоқ қонунида биринчи марта таъкидлаб ўтилишича, чет эл корхоналари ва ташкилотлари (юридик шахслар) мамлакатимиздаги давлат нотариал конторларига мурожаат қилиш ҳуқуқига эгадирлар.

Лойиҳада совет нотариусларининг ССР Иттифоқи, иттифоқдош республикаларнинг қонунларида кўзда тутилган ҳажмда ва формаларда ёки СССР қатнашадиган халқаро шартномалар ва битимларда кўзда тутилган ҳажмда ва формаларда чет эл ҳуқуқи нормаларини қўлланиш имкониятига эга бўлиши назарда тутилган.

Чет эл гражданларига ва юридик шахсларга нисбатан нотариал практикани қонун йўли билан тартибга солиш бизнинг фикримизча, бошқа давлатлар билан ўзаро муносабатларни тинчлик мақсадларида мустаҳкамлаш йўлидаги умумий сиёсатга қўшилган ҳисса бўлади.

Министр айтдики, СССР Олий Совети Иттифоқ Совети ва Миллатлар Советининг Қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссияларининг тавсияси билан тайёрланган лойиҳа борасида бажарилган ишда депутатлар, практик ходимлар, олим юристлар қатнашдилар. Лойиҳани тайёрлаш вақтида нотариат тўғрисидаги совет қонунларимиз, шунингдек социалистик мамлакатларнинг қонунлари ва халқаро практика эътибор билан ўрганиб чиқилди ва таҳлил этилди. Қонун лойиҳаси ўз хулосаларини билдириш учун иттифоқдош республикаларга, министрликлар ва идораларга юборилди.

Олинган мулоҳаза ва таклифларнинг ҳаммаси эътибор билан ўрганиб чиқилди ва лойиҳани тузишда ана шу мулоҳаза ва таклифлар ҳисобга олинди.

Давлат нотариати тўғрисидаги Қонун лойиҳаси Умумиттифоқ қонунчилик акти сифатида тайёрланди. Нотариат тўғрисидаги бошқа ҳамма иттифоқ ва республика қонунлари ана шу акт негизида тартибга солиниши ва янада ривожлантирилиши лозим.

ССР Иттифоқи Олий Советининг СССРнинг давлат нотариати тўғрисидаги Қонунни кучга киритиш тартиби ҳақидаги қарор лойиҳасида бу Қонунни 1974 йил 1 январдан бошлаб кучга киритиш таклиф этилган. Бизнинг фикримизча тегишли давлат органлари янги Қонунни амалга ошириш юзасидан зарур тайёргарлик ишларини олиб боришлари учун бу муддат тамомила кифоядир.

Докладчи сўзининг охирида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг «Давлат нотариати тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши граждан-ҳуқуқий муносабатлар соҳасида социалистик қонунчиликни мустаҳкамлашда анча катта роль ўйнайди, совет демократиясини ривожлантиришга янги ҳисса бўлиб қўшилади ва КПСС XXIV съезди мамлакатимиз олдига қўйган вазифаларни муваффақиятли ҳал этиш ишига ёрдам беради, деб ишонч билдирди. **(Давомли қарсаклар).**

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНЛАРИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари депутат М. П. ГЕОРГАДЗЕ докладининг баёни

Ўтган давр мобайнида СССР Олий Совети Президиуми, — деди у, — КПСС XXIV съезди Директиваларини ва СССР Олий Совети қарорларини амалга ошириш соҳасидаги ишларни давом эттириб, давлат, хўжалик ва социал-маданий қурилиш масалалари юзасидан бир қанча Фармонлар чиқарди. Бу Фармонлар халқнинг турмуш даражасини янада оширишни таъминлашга, совет қонунларини такомиллаштиришга, социалистик қонунчиликни ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашга қаратилган бўлди. СССР Конституциясига мувофиқ, бу Фармонлар Олий Совет муҳокамасига ҳавола этилади.

1972 йил 20 сентябрда депутатларнинг статуси тўғрисида СССР Қонуни қабул қилинди. Бу Қонун Советларнинг ҳамма бўғинлари депутатларининг ваколатларини кенгайтирди, депутатлик фаолияти гарантияларини кучайтирди. Социалистик демократияни ривожлантиришда, Совет давлатчилигини мустаҳкамлашда яна бир муҳим қадам қўйилди.

Қонуннинг кучга кириши иттифоқ Қонунларининг айрим қоидаларини шу Қонунга мувофиқлаштириш заруратини туғдирди. 1973 йил 9 мартда СССР Олий Совети Президиуми меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ, посёлка, район, шаҳар Советларининг асосий ҳуқуқлари ва бурчлари тўғрисида»ги Фармонларга ҳамда бошқа баъзи бир қонун ҳужжатларига ўзгартишлар киритди. 1973 йил 9 март Фармонида иттифоқдош республикалар Олий Советларининг Президиумларига республикаларнинг қонунларини статус тўғрисидаги Қонунга мувофиқ ҳолга келтириш топширилди.

Шу муносабат билан СССР Олий Совети Президиуми ўзининг 1973 йил 19 апрель Фармонига биноан, «Депутатларнинг депутатлик вазифаларини бажариш билан боғлиқ бўлган харажатларини қоплаш тўғрисида»ги СССРнинг 1938 йилдаги Қонунига баъзи қўшимчалар ва тузатишлар киритди.

1972 йил 25 декабрда «Ойига 70 сўмгача ҳажмда иш ҳақи олувчи ишчи ва хизматчилардан солиқлар олишни тўхтатиш ва ойига 90 сўмгача бўлган иш ҳақидан олинадиган солиқлар ставкасини камайтириш тўғрисида» Фармон қабул қилинди. Бу Фармон тегишли районда халқ хўжалигининг ишлаб чиқариш тармоқларидаги ишчи ва хизматчиларнинг минимал иш ҳақини ойига 70 сўмгача ошириш билан айни бир вақтда СССР районларида аста-секин жорий этилади, деб кўзда тутилди. Фармон ишчи ва хизматчилар билан бир хил асосда солиқ олинадиган ҳарбий хизматчиларга, ўқувчиларга ва бошқа гражданларга нисбатан ҳам жорий этилади.

СССР авторлик ҳуқуқи тўғрисидаги жаҳон (Женева) конвенциясига қўшилганлиги муносабати билан, деди сўзини давом эттириб М. П. Георгадзе, Олий Совет Президиуми 1973 йил 21 февраль Фармонига биноан, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар гражданлик қонунларининг асосларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритди. Бу ўзгартиришлар авторлик ҳуқуқларини қўриқлаш масалаларига тааллуқлидир. Жумладан, авторлик ҳуқуқини қўриқлаш муддатини узайтириш кўзда тутилган. Авторлик ҳуқуқи авторнинг бутун умри давомида ва вафотидан кейин аввалгидек 15 йилгача эмас, балки 25 йилгача амал қилади, деб белгилаб қўйилди. Асарларни бошқа тилларга таржима қилиш тартиби бирмунча ўзгартирилди. Янги Фармонга мувофиқ, асарни босиб чиқариш мақсадида бошқа тилга таржима қилишга авторнинг ёки унинг ҳуқуқий ворисларининг розилиги билангина йўл қўйилади. Фармон ҳозир эскириб қолган 1928 йилги авторлик ҳуқуқи асослари ўз кучини йўқотди, деб топди.

1973 йил 13 мартда граждан ҳаво кемалари экипажлари аъзоларининг соғлиғига зарар етганлиги ёки ўлганлиги муносабати билан етган зарар учун товон тўлаш тўғрисидаги масалаларни ҳал этишда экипаж аъзоларининг ҳуқуқларини қўриқлашни кучайтиришга қаратилган Фармон қабул қилинди. Шу муносабат билан ССР Иттифоқининг ҳаво кодексига ҳамда ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг гражданлик қонунлари асосларига тегишли қўшимчалар киритилади.

1973 йил 25 июнда СССР Олий Совети Президиуми «Жинояткорона ҳаракатлардан шикастланган гражданларни даволашга сарфланган маблағларни ундириб олиш тўғрисида» Фармон қабул қилди. Бу маблағлар гражданларнинг соғлиғига зарар етишига сабаб бўлган жиноятлари учун ҳукм этилган кишилардан суд йўли билан ундириб олинади, деб белгилаб қўйилди.

СССР Олий Совети Президиуми 1973 йил 16 май Фармонига биноан, «Аввалги иш жойидан ўз хоҳиши билан кетган ишчи ва хизматчиларга меҳнат қобилиятини вақтинча йўқотганлик юзасидан нафақалар тўғрисида»ги 1960 йил 25 январь Фармони ўз кучини қисман йўқотган, деб топди. Шу муносабат билан аввалги ишидан ўз хоҳишига кўра кетган ишчи ва хизматчиларнинг айрим категориялари учун узлуксиз стажини сақлашнинг илгари амал қилиб келганидан бирмунча фарқ қиладиган тартиби белгиланди.

1973 йил 8 июнда СССР Олий Совети Президиумининг «Совет милициясининг жамоат тартибини қўриқлаш ва жиноятчиликка қарши кураш соҳасидаги асосий вазифалари ва ҳуқуқлари тўғрисида»ги Фармони чиқарилди. Бу Фармон совет милицияси фаолиятини ҳуқуқ йўли билан тартибга солишни янада такомиллаштиришга қаратилган. Унда мамлакатдаги жамоат тартибини қўриқлашни таъминлаши, жиноятларнинг ҳамда жамиятга зид бўлган бошқа ҳаракатларнинг олдини олиши ва уларга йўл қўймаслиги лозим бўлган милиция ишининг умумий принциплари белгилаб берилган. Фармоннинг қабул қилиниши милициянинг обрўсини ва милиция фаолиятининг ижтимоий аҳамиятини янада оширишга кўмаклашади.

Санитария назоратини кучайтириш мақсадида СССР Олий Совети Президиуми 1973 йил 29 июнда Фармон чиқариб, СССР Мудофаа министрлиги ва Ички ишлар министрлигининг, шунингдек СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Давлат хавфсизлиги комитетининг медицина муассасаларига санитария қоидалари бузилганлиги учун жарима солиш ҳуқуқи берилди.

Докладчи яна бундай деди: СССР Олий Совети Президиуми ҳаво кемаларини қонунга хилоф равишда босиб олишга қарши кураш тўғрисидаги ва граждан авиацияси хавфсизлигига қарши қаратилган ғайри-қонуний ҳаракатлар билан кураш ҳақидаги халқаро конвенцияларни ратификация қилди.

Конвенцияларга мувофиқ ҳамда ички ва халқаро йўлларда учиш хавфсизлигини ошириш, ҳаво кемалари пассажирлари ва экипаж аъзоларининг ҳаётини ва сиҳат-саломатлигини қўриқлашни кучайтириш мақсадида 1973 йил 3 январда «Ҳаво кемасини олиб қочганлиги учун жиноий жавобгарлик тўғрисида» Фармон қабул қилинди. Фармон осмонда бебошлик қилган шахслар 15 йилгача озодликдан маҳрум этилишгача ёки ўлим жазосигача бўлган чоралар билан қаттиқ жазоланади, деб белгилаб қўйди. Шу муносабат билан СССР Олий Совети Президиуми 1973 йил 9 март Фармонига биноан, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг жиноят қонунлари асосларига қўшимчалар киритди.

СССР Олий Совети Президиуми 1973 йил 26 апрелда Фармон қабул қилиб, ахлоқ тузатиш-меҳнат қонунлари асосларига оғир жиноят тушунчасини таърифлашга алоқадор бўлган баъзи бир ўзгартишларни киритди.

1973 йил 10 май ва 11 июлда чиқарилган Фармонларга мувофиқ, СССР Олий Совети Президиумининг «СССР Қуролли Кучларининг прапорщиклари ва мичманлари тўғрисида»ги 1971 йил 18 ноябрь Фармонига ҳамда умумий ҳарбий мажбурият тўғрисидаги қонунга ўзгартишлар киритилди.

М. П. Георгадзе СССР ҳукуматининг баъзи аъзоларини тайинлаш ва вазифаларидан озод қилиш тўғрисидаги Фармонлар тўғрисида ҳам ахборот берди. СССР Конституциясининг 49-моддасига биноан бу Фармонлар ҳам СССР Олий Совети тасдиқига тақдим этилади.

ЖУРНАЛЛАРНИНГ ЯНГИ СОНЛАРИДА

«ПАРТИЯ ТУРМУШИ»

«Партия турмуши» журналининг июль сони босмадан чиқди. Унда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XI пленуми материаллари, «Ижрони контроль қилиш ва ташкил этишни такомиллаштирайлик» сарлавҳали бош мақола босилган.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. Абдалин «Советлар — чинакам халқ ҳокимияти органлари» сарлавҳали мақоласи билан қатнашган.

«РСДРП II съездининг 70 йиллиги олдидан» рубрикаси остида Ўзбекистон КП Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтининг директори, философия фанлари доктори Э. Юсуповнинг «Пролетариат революцион ҳаракатининг тарихида бурилиш нуқтаси» сарлавҳали мақоласи ўрин олган.

«Хўжаликка раҳбарлик» рубрикаси остида Ўзбекистон КП Самарқанд шаҳар комитетининг биринчи секретари М. Ҳайитовнинг «Ишлаб чиқариш резервларини тўла ишга солайлик», Свердлов район ижроия комитети қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи Қ. Ҳамроевнинг «Мўл ҳосил учун курашда» сарлавҳали мақолалари берилган.

«Ташкилий-партиявий иш» рубрикаси остида Ўзбекистон КП Ульянов район комитетининг биринчи секретари Х. Қўйбоқаровнинг «Райком аппарати ишини такомиллаштиряпмиз», О. Муҳаммаджоновнинг «Шаҳар партия комитети ва кам сонли партия ташкилотлари» сарлавҳали мақолалари босилган.

Булардан ташқари «Шу куннинг темасида», «Партия ҳужжатларини алмаштириш давом этмоқда», «Бошланғич партия ташкилотларининг иш тажрибасидан», «КПСС Устави ҳақида суҳбатлар», «Журналхонлар билан ёзишма», «Идеология иши ва ҳаёт», «Редакция почтасидан» бўлимларида ҳам кўпгина қизиқарли материалларни ўқиш мумкин.

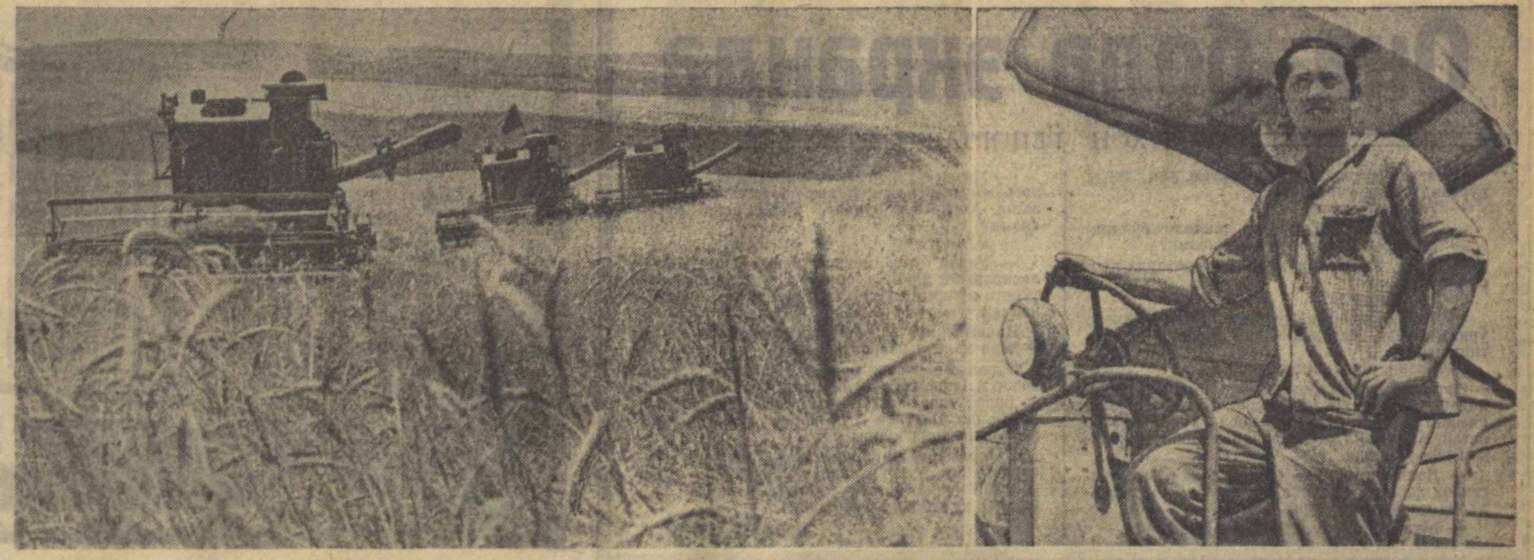

ЮҚОРИ ЧИРЧИҚ районидаги «Гулистон» колхозининг ғаллакорлари 1334 гектар майдонда мўл ғалла ҳосили етиштирдилар. Колхоз ғаллазорларида ўрим-йиғим қизғин бормоқда. Ҳозирга қадар қарийб минг гектар майдоннинг ғалласи ўриб-йиғиб олинди. Колхоз механизаторлари яна уч-тўрт кун ичида ғалла ўрим-йиғимини тугатишга қарор қилдилар. Суратда: (чапдан) ғаллазорда ўрим-йиғим пайти. Илғор механизатор Вали Норов ўз комбайни ёнида.

А. Абалян фотолари.

ИЛҒОРЛАР СОЯСИДАГИ ҚОЛОҚЛАР

Каттақўрғон районида ғўза парвариши суст

Район ижроия комитетининг раиси Б. Шукуров кунлик маълумотни кўздан кечиргач, тутоқиб кетди. Культивация, суғориш, ўғитлаш графиклари бажарилмабди, пайкалларни бегона ўтлардан тозалаш ҳақидаги режалар қоғозда қолиб кетибди. У район партия комитетининг иккинчи секретари В. Панинга сим қоқди. Секретарь маълумотдан хабардор бўлса керак, дарҳол бюро мажлиси чақиришга келишилди.

Бюрога колхоз раислари, партия ташкилотларининг секретарлари таклиф этилди. Ғўза парвариши масаласи қаттиқ муҳокама қилинди, айрим раҳбарларга танбеҳ берилди, ишда ўзгариш ясалмаса қаттиқ чора кўрилиши огоҳлантирилди. Ҳамма ўз хўжалигига жўнаб кетди.

Хўш, шундан кейин ғўза парваришида қандай ўзгариш юз берди? Афсуски, ваъда ваъдалигича, режа режалигича қолаверди. Фактларга мурожаат қилайлик. Самарқанд область партия комитети ва область ижроия комитетининг ташаббуси билан ғўза парваришида зарбдор икки ойлик эълон қилинди. Шу асосда ҳар бир колхоз, район бўйича графиклар тузилди. Каттақўрғон районида бўйича ҳар куни 460 та трактор культиватори ишлайди, дейилди. Амалда 415-420 культиватор ишлаяпти, холос. Уларнинг ҳам иш унуми паст, 5-6 гектардан ошмаяпти. Шу важдан ҳар куни кўзда тутилганидан 300 гектар кам культивация қилиняпти. Графикдаги культиваторлар қани, нега улар тўла ишга туширилмаётир? Бу саволга на хўжалик раҳбарлари, на «Узсельхозтехника» район бирлашмасининг раҳбари С. Тин жавоб тополмай юрибди.

Бу йил район бўйича ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан анча кўп сув олиняпти. Лекин ариқларда тўлиб-тошиб оқаётган сувдан фойдаланишда эгасизликка йўл қўйиляпти. Оқибатда ҳар куни графикдаги 1300 гектар ўрнига 900 гектар ернинг ғўзаси суғорилмоқда, холос. Бунинг сабаблари бор. Сувчилар етишмайди, 2700 киши ўрнига 2 минг киши сувчилик қиляпти. Сув кераксиз жойларга оқиб ётибди. Тунда ғўза суғориш айниқса ёмон аҳволда. Район сув хўжалиги системасининг бошлиғи Р. Турдиев хизмат бурчини қониқарсиз ўтаяпти.

Кўпчилик хўжаликларда ғўза парваришида сусткашликка йўл қўйилмоқда. «Пролетарий» колхозининг Саид Қурбонов, Умар Шодиев, Ҳалил Аҳадовлар бошлиқ бригадаларига қарашли пахтазорларни бегона ўтлар босиб ётибди. Унга қарши кураш чоралари кўрилмаяпти. Меҳнат интизоми бўшаштириб юборилган, колхозчилар далага кеч чиқиб, эрта қайтади, нормани бажармайди. Колхоз бўйича зарбдор икки ойлик бошлангандан буён далага атиги 174 тонна маҳаллий ўғит чиқарилганини қандай баҳолаш керак? Колхоз раиси Қилич Умаров, партия ташкилотининг секретари Тўрақул Ғафforов ўртоқлар рўй берган ачинарли аҳволни тузатиш чораларини кўрмаяпти, ҳосил тақдири учун жавоб бериши лозим бўлган бош агроном Шукур Тожиев агротехника тадбирларини изчиллик билан амалга оширишга бош-қош бўлиш ўрнига аҳвол ёмонлиги ҳақида аюҳаннос солишдан нарига ўтмаяпти.

«Правда» колхозининг раиси А. Рустамов 300 гектар майдондаги ғўзалар бегона ўтлар ичида қолиб кетганидан зорланиб гапиради. Қизиқ, бегона ўтларга қарши курашни раис бошлиқ правление аъзолари ташкил этмаса, ким ташкил этади? Ғўзалар сувсизликдан ҳосил нишоналарини тўкиб юбораётган экан, бунга ким айбдор? Сувчилар сони нега кўпайтирилмайди, нима сабабдан сув исрофгарчилигига йўл қўйиляпти? Гап шундаки, райониинг илғор хўжаликларида мўл пахта ҳосили учун кураш тобора кучайтирилаётган бир кезда бу хўжаликда ғўза парвариши ўзибўларчиликка ташлаб қўйилди.

«Ленинизм» колхозининг Шодмон Узоқов бошлиқ бригадаси аъзолари янги ўзлаштирилган каттагина майдонда насос орқали сув чиқариб деҳқончилик қиляпти. Буни табриклаш керак. Лекин бир қисм майдондаги ғўзалар униб чиққандан кейин қаровсиз қолдирилгани, ниҳоллар сариқпоча бўлиб ётганига нима деса бўлади? Ахир ҳосилни қаторлардан ўрин олган ҳар туп ғўза беради-ку?! Ҳатто бригада бошлиғи буни тушунмаса! Рауф Рашидов бригадасидаги ғўзалар ҳам чанқаб, ўт ичида қовжираб ётибди. Колхоз раҳбарлари бригадалардаги ачинарли аҳволни яхши билишади. Аммо меҳнатни тўғри ташкил қилиш, машиналар қувватидан тўла фойдаланиш йўли билан аҳволни тузатиш ҳақида жиддий бош қотиришмайди.

Район партия комитетининг иккинчи секретари В. Панин, район ижроия комитетининг раиси Б. Шукуров ўртоқлар ҳосил тақдири ҳал қилинаётган ҳозирги долзарб кунларда хўжалик раҳбарларига нисбатан талабчанликни кучайтириш, партия ташкилотларининг жанговарлик қобилиятини ошириш, коммунистларнинг авангардлик ролини таъминлаш йўли билан рўй берган аҳволни тузатиш ўрнига беўрин йиғилишлар ўтказиш, телеграмма-телефонограммалар йўллаш билан чекланиб қоляптилар.

Тўғри, районда зарбдор икки ойликнинг моҳиятига тўла тушуниб, ғўза парваришини кучайтираётган, ҳар туп ғўзада зиммага олинган мажбуриятни қоплайдиган даражада ҳосил тўплаш учун курашаётган хўжаликлар ҳам бор. «Чимбойобод» колхозининг 2.158 гектар майдондаги ғўзалари қийғос кўсаклаяпти, меҳнат аҳли кунларни тунларга улаб шоналарни гулга, гулларни кўсакка айлантириш, тезроқ етилиб пишишини таъминлаш учун жонбозлик кўрсатиб ишлаяпти.

Охунбобоев номли колхоз пахтакорлари ҳар литр сувдан оқилона фойдаланиб, исрофгарчиликка барҳам беряптилар. Бу хўжаликларда зарбдор икки ойлик эълон қилингандан кейин сувчилар, культиваторлар сони кўпайтирилди, далага кўплаб маҳаллий ўғит чиқариляпти. «Чимбойобод» колхозининг Абдулла Тўйчиев, Охунбобоев номли колхозининг Рўзи Қиличев ўртоқлар бошлиқ 50 центнерчи бригадаларида ҳар туп ғўзада 4-5 тадан бўлиқ кўсак санаш мумкин.

Афсуски, Каттақўрғон райони бўйича 1973 йилда тайёрланадиган 55 ярим минг тонна пахтанинг тақдирини икки-уч илғор хўжалик, ўнлаб бригадаларгина ҳал қила олмайди. Барча хўжаликлар ўз зиммасига олган социалистик мажбуриятларини бажаргандагина улкан хирмонга ғалаба байроғи тикилади. Район раҳбарлари буни гарчанд яхши билсаларда, илғор хўжаликлар соясидаги қолоқ хўжаликларда аҳволни кескин яхшилаш чораларини кўрмаяптилар. Шунинг учун ҳам Каттақўрғон райони ғўза парваришида Самарқанд областининг ташвишли районларидан бирига айланиб қоляпти.

Кези келганда шуни ҳам айтиб ўтиш кераккн, районда ҳайбаракаллачи «раҳбарлар» кўпайиб кетяпти, қўлидан иш келадиган ёки келмайдиган кишиларнинг фарқига борилмай хўжаликларга «вакил» қилиб юборилялти. Улардан айримлари амалий иш ўрнига турли маълумотлар тўплашдан нарига ўтмаяпти. Ҳозир пахтачилик бригадалари, бўлимлари, колхозларига асосан ўқимишли, ташкилотчи, техникага ихлосманд кадрлар бошчилик қиляпти. Шундай шароитда четдан «вакил»лар юборишга ҳожат бормикин? Район раҳбарлари буни ўйлаб кўрсалар дуруст бўлур эди.

Саноқли кунлардан кейин пахта терими бошланади. Каттақўрғонликлар ялпи ҳосилнинг 26 минг тоннасини машиналарда териш мажбуриятини олишган. Мавсумга тайёргарлик қандай аҳволда? Пахта териш, кўсак узиш, кўрак чувиш машина-механизмлари ремонти қандай боряпти? Машиналарни икки сменада ишлатиш учун малакали механизатор кадрларга эга бўлиш керак. Афсуски, булар ҳақида ҳали жиддий ўйлаб кўрилаётгани йўқ.

Колхозчиларнинг унумли ишлашлари учун етарли маданий-маиший шароит яратиб берилмаётганини ачиниш билан таъкидлаш керак. Кўпчилик бригадаларнинг дала шийпонлари маданий ҳордиқ чиқариш жойига айлантирилмаган, иссиқ овқат тайёрланмайди, яхна чой йўқ. Болалар боғчалари эътибордан четда қоляпти. Каттақўрғондек мева-чевага бой жойда дала меҳнатчиларига мева-чевалар етказиб берилмаётгани эътиборсизликдан ўзга нарса эмас.

Каттақўрғон районида ғўза парвариши соҳасида рўй бераётган ачинарли аҳволга Самарқанд область партия комитети ва область ижроия комитети аралашиб, жиддий чоралар кўрмаса, кузга бориб тарози қурилганда аттанг деб қолиниши ҳеч гап эмас.

М. НАЗАРОВ, Л. ЭРГАШЕВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ХАБАРЛАРИ

ҚАРШИ. «Ленинизм» колхозининг Бўри Қўшшаев бригадаси икки йилдан бери чўл бағрида 90 гектар майдонда пахта етиштирмоқда. Ўтган йилги марра гектаридан 37 центнердан бўлди. Чўлқуварлар бу йил ҳосилдорликни 40 центнерга етказишга бел боғлашган. Пахтазорда мажбуриятга яраша иш кетяпти. Сувчилардан Ж. Эшонқулов, Э. Холов, А. Эргашевлар ғўзаларни қондириб суғормоқдалар. А. Шодмонов, И. Муродов каби механизаторлар эса ғўза қатор ораларини пешмапеш юмшатмоқдалар.

М. ТОШПЎЛАТОВ.

БЕКОБОД. Омон Эшонқулов Дзержинский номли колхозда илғор бригадалардан бирига бошчилик қилади. Бригада аъзолари 122 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 40 центнердан «оқ олтин» етиштириш иштиёқида астойдил меҳнат қилишяпти. Илғор механизатор Иброҳим Бобоев ўз агрегати билан кунига 10-12 гектар майдондаги ғўзага сифатли ишлов бериб, кўпчиликка ўрнак бўляпти.

А. ҲАЙДАРОВ.

ОХУНБОБОЕВ. Ленин номли колхознинг ўзаро текшириш бригадаси ғўзаларнинг ривожини кўздан кечириб, «Ўроқ ва болға» участкасида 60 гектар камавж ғўза борлигини аниқлади. Колхоз правлениеси бу ғўзаларни серавж ғўзаларга етказиб олиш учун қўшимча тадбирлар белгилаб ишчи кучи ва бочкали учта автомашина ажратди. Бу машиналарда «шарбат» келтирилиб ғўзаларга оқизиляпти.

С. АСҚАРОВ.

ОҚҚЎРҒОН. Димитров номли колхознинг Турғун Тошев бошлиқ бригадаси 48 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 35 центнердан дурдона олишга бел боғлаган. Бригада фидокорлари ўз сўзларининг устидан чиқиш учун сифатли ишловдан чиқарилган ғўзаларни саратон сувига қондиришяпти. Илғор сувчилардан Р. Турдиалиев, Л. Эрбўтаев ва Т. Тоировлар ғўзаларни кечалари суғориб, тонгни далада қаршилашяпти.

А. АЛМЕНОВ.

МЕЛИОРАЦИЯ ИШЛАРИНИ САНОАТ НЕГИЗИДА ОЛИБ БОРАМИЗ

Мамлакат мелиораторларининг мураккаб ва хилма-хил хўжалиги йил сайин кенгайиб, янги техника билан қуролланмоқда. Беш йилликнинг охирида Ўзбекистоннинг ўзидагина сув хўжалиги ходимлари ихтиёрида 40 га яқин кучли насос станциялар, уч мингта кичик насос установкалар, етти мингга яқин ер қазувчи механизмлар, 14 минг автомашина бўлади. Республика мелиораторлари 30 минг гидротехника иншоотларига, жуда кўп сув омборлари, каналларга хизмат кўрсатадилар.

СССР мелиорация ва сув хўжалиги министри Е. Е. Алексеевский мелиораторларнинг Бутуниттифоқ кенгашида қилган докладида мелиорация ишларини саноат негизида муваффақият билан олиб бораётган Ўзбекистоннинг тажрибасини мисол қилиб кўрсатган эди, Ўзбекистон ССР мелиорация ва сув хўжалиги министри С. М. Мамарасулов мана шу ҳақда батафсил гапириб берди.

Суғориш системаларида телемеханизация ва сувни тақсимлаш ҳамда ҳисобга олишни автоматлаштиришни кучайтириш мутахассисларнинг диққат марказида турибди, деди ўртоқ Мамарасулов — Тошкент яқинидаги Бектемир посёлкасида ирригация приборлари заводи қурилди. Бу ерда мамлакатда биринчи марта тайёрланган комплекс телемеханик қурилма Бухоро областидаги Зарафшонда ўрнатилган. Сирдарё областида Киров номли каналии бошқаришни автоматлаштириш ишлари олиб борилмоқда. Каналда «Гулистон» телеустановкаси ишлаб турибди. Дарё ҳавзаларида бошқаришни автоматлаштириш системасини жорий этишга тайёргарлик кўрилмоқда. Жумладан 550 минг гектар ерни суғорадиган Зарафшон дарёсида сув хўжалиги комплексини бошқаришнинг биринчи системаси ишлаб чиқилмоқда. Самарқанддаги диспетчерлик пультидан туриб, автоматлар ва приборлар ёрдамида дарёдаги барча гидроиншоотларни бошқариб туриш мумкин бўлади. Фарғона водийсида 70 минг гектар ерни суғорадиган «Фарғона» бошқаришни автоматлаштириш системасини тузиш хусусида иш олиб борилмоқда.

С. М. Мамарасулов республикада мелиорация учун саноат базаси қуриш кенг авж олганлигини уқтириб ўтди. Йирик гидроиншоотлар ва насос станцияларини ремонт қилувчи ихтисослаштирилган корхонанинг биринчи навбати ишга туширилди. Бухорода машина билан суғориладиган ва тик дренажлар учун асбоб-ускуналарни ремонт қилувчи корхона, Тахиатошда сузувчи насос станцияларини ва землесосларни ремонт қилувчи корхона қурилмоқда. Шу корхоналар ишга туширилиши билан асбоб-ускуналарни монтаж ва ремонт қилишнинг саноат негизидаги узел методлари жорий этилади. Ўзбекистонда Бутуниттифоқ гидромашинасозлик илмий-тадқиқот институтининг Ўрта Осиё филиали очилади.

РСФСР мелиорация ва сув хўжалиги министри К. С. Корнёв колхозлар ва совхозлар билан шартномалар тузиш асосида ички хўжалик тармоқларига техникавий хизмат кўрсатиш масалалари муҳим эканлигини таъкидлаб ўтди. Давлат колхозлар ва совхозлар ихтиёрига жуда кўп каналлар ва гидротехника иншоотларини топширди. Улар сув хўжалиги ходимларининг бу соҳадаги ёрдамига муҳтож. Россия Федерацияси мелиораторлари бу соҳада колхозлар ва совхозларга катта ёрдам бермоқдалар. 1970 йилда 740 минг гектар ерни суғорадиган гидротехника тармоқларига техникавий хизмат кўрсатилди. Бу йил икки миллион гектаргача ерни суғорадиган иншоотларга шундай ёрдам кўрсатилади. Колхозлар ва совхозлар мана шу ёрдамга таяниб, ернинг унумдорлигини оширишга, янги ерларни ўзлаштиришга, техникадан фойдаланишга катта эътибор бермоқдалар. Юксак даражадаги техника хизмати системаларнинг иш муддатини узайтиришга, улардан фойдаланишни яхшилашга имкон беради. Бу ишларни кўчма механизациялашган ремонт қурилиш колонналари ва механизациялашган отрядлар бажармоқдалар.

Профессор Д. Кац ўз нутқида муҳим бир масалага тўхталиб ўтди. Мамлакатимизда мелиорация ривожининг ҳозирги даражаси гидрогеология-мелиорация хизматини такомиллаштиришни талаб қилади. Унинг составида кузатувчи қудуқлар, коллекторлар, зовурлар, гидрометрик постлар бўлиши керак. Шунингдек сув сарфини ҳисобга олувчи станциялар бўлиши керак.

Украинада мелиорация соҳасида катта ишлар олиб борилмоқда. Бу ерда ҳозир 1,1 миллион гектар ер суғорилмоқда. Беш йилликнинг охирида яна 400 минг гектар ерни суғориш мўлжалланади.

Украина ССР мелиорация ва сув хўжалиги министри Н. А. Гаркуша Украинада «Фрегат» ва «Волжанка» номли ёмғирловчи машиналар ёрдамида суғоришнинг ёпиқ системаси жорий этилмоқда, деб таъкидлади. Беш йилликнинг ўтган икки йили мобайнида 18 минг гектар ерда шундай система барпо этилди. Бу йил шундай майдонлар 40 минг гектарга кенгайтирилади.

Тошкентда бўлиб ўтган мелиораторларнинг Бутуниттифоқ кенгаши илғор фан ва техника кашфиётларининг муваффақиятларидан яхши фойдаланиш, мелиоратив системаларни ишлатишда техника тараққиётини кенг жорий этиш, мелиорация ишларини индустриал негизга кўчириш масалаларини беш кун чуқур муҳокама қилди. Совет Иттифоқининг суғориладиган деҳқончилик зоналаридан келган таниқли олимлар ва мутахассислар ўз тажрибаларини, илмий тадқиқотларининг натижаларини, режаларини айтиб бердилар. Мелиораторлар қишлоқ хўжалигини янада юксалтириш, мелиорацияни ривожлантириш тўғрисида КПСС XXIV съезди белгилаган катта программани шараф билан бажаришга тайёр эканликларини билдирдилар.

(ЎзТАГ).

Социалистик шаҳарларимиз жамоли

ҚЎНҒИРОТ ЯШАРМОҚДА

Қўнғирот жуда қадимий ном. Қорақалпоғистонда шу номда шаҳар бор. Бундан ўн йил олдин Қўнғирот шаҳрига борганимизда, Автоном республика йирик районларидан бирининг маркази Чимбойдан фарқ қилмасди. Азим Амударё дельтасида жойлашган Қўнғирот пахса деворли пастак уйлар, тор ва чанг кўчалардан иборат эди. Лекин жадал қурилаётган Бухоро — Урал газ магистралига улкан қувурларни ортиб бораётган қудратли машиналар ҳайқириғи шаҳарга индустрия нафасини келтирар, катта ўзгаришлардан дарак берарди.

Мана энди унинг қиёфаси бутунлай бошқача. Энди Қўнғиротга келган киши бутунлай бошқа манзарага дуч келади. Бу ерда замонавий лойиҳалар асосида кўп қаватли чиройли уйлар, маданий-маиший бинолар қад кўтармоқда. Ҳозир шаҳарда 35 мингдан ортиқ аҳоли истиқомат қилади. Ҳисоб-китобларга қараганда, яқин келажакда шаҳар аҳолиси янада ўсади ва унинг сони 120 минг кишига етади.

Социалистик шаҳарнинг қурилиши асосан 1960 йилдан бошланди. Ўтган вақт ичида кўпгина уй-жой ва бошқа бинолар қурилиб фойдаланишга топширилди, саноат корхоналари, фабрикалар ишга туширилди. Ҳозир бу ерда 10 дан ортиқ саноат корхоналари: пахта тозалаш заводи, балиқ заводи, компрессор станцияси, маиший комбинат, ДСУ ва ДРСУ, қурилиш-монтаж поезди ишлаб турибди. 6-компрессор станциясидан суткасига 120 миллион кубметр газ ўтказилмоқда.

Қўнғирот Ўрта Осиёни Марказ билан боғлайдиган иккинчи дарвоза бўлиб қолди. Қўнғирот — Бейнов темир йўлининг фойдаланишга топширилиши шаҳар ҳаётида катта воқеа бўлди. Темир йўлнинг лойиҳа қувватини ўзлаштириш давом этмоқда. Азамат совет темир йўлчиларининг ва ҳозирги замон техникаси ёрдамида тошлоқ Устюрт ясси тоғлиги оралиғида қурилган пўлат излардан қатнаётган поездларнинг тезлиги ҳам ошиб бораётир. Янги темир йўл магистралининг фойдаланишга топширилганлиги ҚҚАССР шимолий районларининг экономикасига ижобий таъсир кўрсата бошлади. Темир йўл ишга туширилиши натижасида шаҳарда яна янги қурилишлар пайдо бўлди. Авваллари ҳувуллаб ётган ерларда йирик локомотив депоси қад кўтарди. Унда Устюрт орқали қатнайдиган тепловозлар ремонт қилинаётир. Темир йўлчилар посёлкасида 640 ўринли мактаб-интернат қуриб битказилди. Боғча ва ясли ёшидаги болалар учун ҳам янги бинолар қурилиши кузда тугилмоқда. Бу ерда савдо маркази, озиқ-овқат, саноат моллари магазинлари, маиший хизмат комбинатлари, ошхона, кафе қад кўтаради ва темир йўлчилар хизматида бўлади.

Бу йилдан бошлаб Қўнғирот темир йўл станцияси реконструкция қилинади ва Ашхобод—Москва, Душанба — Москва, Тошкент — Бейнов поездлари қатнай бошлайди.

Шаҳарда кўкаламзорлаштириш ишлари яхши йўлга қўйилган. Ўтган йили 7933 квадрат метр саҳнли уй-жой, 5356 квадрат метр саҳнли мактаб, болалар боғчаси ва яслилари қурилиб ишга туширилди. Шаҳарда 8 та ўрта, 2 та саккиз йиллик мактаб, 10 та болалар боғчаси ва яслиси ҳамда 300 ўринли касалхона ишлаб турибди.

Қўнғирот шаҳрининг келажаги янада порлоқ. Партия ва ҳукуматимиз бу социалистик шаҳарчанинг янада обод қилинишига катта ёрдам бермоқда. Бу йил саноат узели қурилади ва ишга туширилади. Унда 500 машина учун гараж, кислород цехи, темир-бетон заводи, компрессор станцияси, йилига 50 миллион дона ғишт ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган ғишт заводи қурилиши қизғин суръатлар билан олиб борилмоқда.

10.000 квадрат метр уй-жой, 280 ўринли болалар боғчаси ва яслиси қад кўтаради, тез вақт ичида қурилаётган 165 ўринли ресторан, 18 сотувчи ишлайдиган универмаг, 82 ўринли меҳмонхона бу йил фойдаланишга топширилади.

Шаҳарнинг жамоли кундан-кун очилмоқда. Қўнғиротликлар эса фидокорона меҳнатлари билан шаҳар довруғини оширмоқдалар. Пахта тозалаш заводи линтерчиси, шаҳар Советининг депутати Тозагул Мамбетова, Қорақалпоғистон АССР Олий Советининг депутати илғор ишчи Байрамгул Дўстжонова, слесарь Қўнғиротбой Рўзимов, 6-компрессор станцияси компрессорчиси Соғиндиқ Мамбетов, слесарь Любовь Агапова, 260-қурилиш-монтаж поезди сувоқчиси Рамзия Усмонова, бўёқчи Галина Шереметьева, 16-йўл қурилиш бошқармаси бульдозерчиси Қобил Иброҳимов, автогрейдерчи Сапарбой Хўжанов ва бошқа ўнлаб кишилар бор. Ҳалол меҳнатлари билан ҳамманинг ҳурматига сазовор бўлишаётган бу мусобақа пешқадамлари кундалик топшириқларини доимо ортиғи билан бажармоқдалар.

Шаҳарнинг Охунбобоев, К. Маркс, Оржоникидзе ва «Октябрь 40 йиллиги» кўчалари кўкаламзорлаштирилиши ва озодалиги билан кишининг ҳавасини келтиради. Улар социалистик шаҳарнинг кун сайин яшараётганидан далолат бериб турибди.

Ҳозир шаҳарда 5 та ёзги, 4 та қишки клуб, кутубхоналар меҳнаткашлар хизматида. Барча қулайликларга эга бўлган алоқа уйи фойдаланишга топширилди. 1500 точкалик АТС қурилди.

Аму бўйида қоматини ростлаётган қадимий Қўнғиротнинг бугунги жамоли ана шундай — кун сайин яшариб бормоқда.

Т. УНАБОЕВ, Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ГА ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

«СИЧҚОННИНГ ЎЛГИСИ КЕЛСА»...

...Қарабсизки, ҳар бир оби ноннинг зуваласи 400 граммдан 300 граммга тушиб қолди. Нархи эса «эски ҳаммом, эски тос»... «Бошқа ойларни қўлтуринг. Фақат шу йил март ойининг ўзида ҳар дона нондан 5 тийиндан йиғилиб, кармонимизга 450 сўм жарақлаб тушди»...

Бу — «Совет Ўзбекистони»нинг 27 июнь сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган фельетондан бир парчагина, холос. Ушбу фельетонда Балиқчи район матлубот жамиятига қарашли 3-новвойхона мудири А. Холматовнинг меҳнаткашлар ҳақига хиёнат қилаётганлиги фош этилган эди.

Балиқчи район прокуратураси фельетонда келтирилган фактларни синчиклаб текширгач, газета танқидини тўғри деб топди ва А. Холматов устидан жиноий иш қўзғотди. Ҳозир бу иш тугалланиб, айбдор устидан тўпланган материаллар район халқ судига оширилган.

Она-бола экранда

ГАЗЕТХОН РЕПОРТАЖИ

Кечагида дугонамникига борсам уни жуда ҳурсанд ҳолда учратдим.

— Тинчликми ўзи?

— Табриклашинг мумкин, жиянли бўлдик.

— Муборак бўлсин, ўғилми-қизми?

— Ўғил. Ўзи ҳам дўмбоқ. Телевизорда кўрсатишди.

— Телевизор-да?

— Ишонмайсанми, туғруқхонада телевизор ўрнатишибди. Чақалоқни ҳам экранда кўрсатишяпти.

— Қизиқ, биринчи эшитишим...

Эртасига пойтахтнинг Собир Раҳимов районидаги 2-туғруқхонага бордик. Кутиш залида кимдир бетоқат. Яна бошқаси ўзини босиб олган. Ана у аёл ҳамширалар чиқадиган эшикдан кўз узмайди.

— Долимов ким? — Оғзига дока рўмол тутган оқ ҳалатли аёлнинг бу сўзлари кутувчиларни ҳаяжонга солди.

— Мен Долимовман! Нима бўлди?

— Қизли бўлдингиз, табриклаймиз. Уч килограмму юз грамм. Келин боланинг аҳволи яхши. Хотиржам бўлинг. Қизингизни кўрасизми?

— Бўлмаса-чи!

— Ундай бўлса, анави аппарат ёнига — телеспpавкага яқинроқ боринг. Р. Долимов зал тўрига қўйилган телевизор томон ўтди. Аллақандай тугмача босилди.

Долимовнинг қизчасини кўрсатиб юборинг, — деди ҳалиги навбатчи аёл.

Экранда навбатчи врач пайдо бўлди. У телевизор қаршисида турган интиқ отани қутлади ва оппоқ чойшабга ўроғлиқ янги меҳмонни қўлига олди. Бахтиёр ота кенжа фарзандининг юзларини аниқ кўрди.

Шаҳримизда биринчи марта бундай телеспpавка шу туғруқхонада ўрнатилди. Яқин вақтлар ичида бошқа туғруқхоналарда ҳам шундай қулайлик яратилади.

М. ҚУДРАТОВА.

Республикамиз пойтахтида яна бир янги бино қад кўтарди. Кўп қаватли бу кўркам иморатга медицина муассасалари лойиҳасини тузувчи «Гипрониздрав» институти кўчиб ўтади. Суратда: лойиҳа илмий-текшириш институтининг умумий кўриниши. М. Нуриддинов фотоси.

АФҒОНИСТОНДАГИ ВОҚЕАЛАРГА ДОИР

ДЕҲЛИ, 19 июль. (ТАСС). Кобул радиоси Афғонистон пойтахтида ҳаёт нормаллашиб бораётганлигини хабар қилди. Радио эшиттиришда айтилишича, янги республика маъмурияти мамлакатга муваффақиятли раҳбарлик қилмоқда. «Армия, ёш офицерлар ҳамма жойда аҳволни назорат қилиб турибдилар ва ўз бурчларини бажармоқдалар».

Афғонистон Республикаси номидан Кобул радиоси орқали мамлакат аҳолисига мурожаат эшиттирилди. Бу мурожаат интизом ва тартибга риоя қилишга ҳамда нормал ишни давом эттиришга даъват этади.

Кобулдаги вазият осойишта. Шаҳар транспорти ишлаб турибди. Шаҳар телефон шохобчаси ва телеграф ҳали иш бошлаганича йўқ. Ҳарбий бўлинмалар ғарб мамлакатларининг баъзи элчихоналарини қўриқлаб турибдилар.

Кобул радиосининг хабар беришича, Сардор Муҳаммад Довуд бугун Афғонистон Республикасининг Президенти деб эълон қилинган. Хабарда яна айтилишича, Муҳаммад Довуд ташқи ишлар министрлиги ва мудофаа министрлигига ҳам бошчилик қилади.

С. Довуд 1953 йилдан 1965 йилгача Афғонистоннинг бош министри бўлган эди.

Абитуриент, конкурс ва ихтисослик

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ

Олий ўқув юртларида қабул имтиҳонларининг бошланишига саноқли кунлар қолди. Кириш имтиҳонларини муваффақиятли ўтказиш олий мактаб қабул комиссиялари фаолиятида муҳим давр ҳисобланади. «Совет Ўзбекистони» мухбири М. МУҲСИМОВ Ўзбекистон ССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги олий ўқув юртлари бўлимининг бошлиғи, техника фанлари кандидати А. О. ҲУСАИНОВга мурожаат қилиб, бу йилги қабул имтиҳонларига тайёргарлик ишлари ҳақида гапириб беришни илтимос қилди.

— Етуклик, баркамоллик гувоҳномасига эга бўлган йигит-қизларимизнинг олий таълим олиш имкониятлари йил сайин кенгайиб боряпти, — деди А. О. Ҳусаинов, — Совет олий таълим системаси партия ва ҳукуматимиз режаларига мос равишда ривожланяпти. Ҳозир республикамиз олий ўқув юртлари 120 дан ортиқ ихтисослик бўйича малакали кадрлар тайёрламоқда. Булар энг асосийлари ҳисобланади.

1973—1974 ўқув йилида республикамиз Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги системаси бўйича олий мактабларга 20175 йигит-қиз, жумладан, кундузги бўлимларга 10500 студент қабул қилинади. Тошкент политехника институти 5975 студентга, ТошДУ 2806, Халқ хўжалиги институти 2300, СамДУ 1750 талабага ўрин ажратган.

Партия XXIV съезди қарорлари ва халқ хўжалиги вазифалари бугунги кунда кадрлар фан ва техниканинг сўнгги ютуқларига мувофиқ тайёрланишини талаб этади. Бу масалалар СССР олий мактабларига қабул қилишнинг бу йилги янги қоидаларида ҳам ўз ифодасини топган.

Ўрта мактабни олтин медаль билан битирган, шунингдек, техникумлар ва ўрта ҳунар-техника мактабларини тамомлаб, имтиёзли диплом ёки аттестат олганлар илгари бир қанча факультетларга кираётганларида олий мактаб белгилаб берган ихтисослик фани бўйича ёзма ва оғзаки имтиҳон топширишлари керак эди. Энди бўлса (олий мактабнинг хоҳишига кўра) фақат биргина ёзма ёки оғзаки имтиҳон топширишади ва шу имтиҳондан «аъло» баҳо олган абитуриент олий мактабга қабул қилинади.

Илгари ҳунар-техника ўқув юртларини «аъло» баҳоларга тамомлаганларга етарли эътибор берилмасди. Янги қоидаларга кўра, улар ҳам конкурсда қатнашиш ҳуқуқига эга бўлдилар. Бу партия ва ҳукуматимизнинг ҳунар-техника ўқув юртларига кўрсатаётган ғамхўрлигининг ёрқин ифодасидир.

Эндиликда конкурс бўйича бирор институтга киролмаган абитуриентга қабул комиссиясининг масъул секретари имзоси билан справка берилади. Унда абитуриентнинг кириш имтиҳонларида олган баҳолари кўрсатилади. Улар ана шу справка билан танлаган касби ёки унга яқинроқ бўлган ихтисослик бўйича техникумлар конкурсида қатнашишлари мумкин.

Фан-техника тараққиёти муносабати билан физиканинг бизга «сир» бўлган баъзи қонуниятлари аниқланмоқда. Бу эса, ўз навбатида физика фанини ўқитиш бўйича мактаб программасига бир қатор ўзгартишлар киритди. Ана шулар ҳисобга олиниб, қабул имтиҳонлари билетларига физика соҳасида эришилган сўнгги янгиликлар киритилди. Демак, олий мактабга кираётганлар эски ва янги программа асосида физикадан имтиҳон топширадилар.

Олий мактабларга қабул қилиш — энг нозик, энг муҳим ва ниҳоятда масъулиятли иш. Шу боисдан ҳам бу ишга жуда барвақт киришилди. Министрлигимиз куздаёқ ректорлар, партия ва жамоат ташкилотлари вакиллари билан қабул якунларини муҳокама қилиб, янги қабул тадбирларини белгилаб чиқди.

Бу йилги қабулга ҳам тараддуд анча эрта бошланди. Халқ маорифи органлари билан ҳамкорликда ўрта мактабни битирувчилар учун ҳар хил мавзуларда кечалар, конкурслар, институтларда эса «Очиқ эшиклар кунлари» ўтказилди. Олий мактаб ўқитувчилари область ва районларда бўлишди. Улар ташаббуси билан жойларда касб танлашга бағишланган суҳбатлар уюштирилди.

Министрлигимиз ходимлари олий ўқув юртларига куратор сифатида бириктириб қўйилган. Ҳафтада бир марта инструктив йиғилиш ўтказиб турамиз. Абитуриентлардан тушаётган аризалар ҳақида ҳар ўн кунда қабул комиссиялари ахборот бериб туришади. Институтларда «Консультация столи» ишлаб турибди. Бу ерда профессор-ўқитувчилар абитуриентлар билан суҳбатлашиб, уларнинг қайси касбга кўпроқ мойилликларини, билим даражаларини аниқламоқдалар.

Қабул комиссиялари кирувчилар ҳужжатларига диққат билан қараб, мутахассисликни тўғри танлашда уларга яқиндан маслаҳат беришлари керак. Бунга ёшлар билан бафуржа суҳбатлашиш жараёнидагина эришиш мумкин.

Энг муҳими, илм олишга қатъий бел боғлаган абитуриентларга нисбатан объектив муносабатда бўлиш, ҳаққоний баҳо қўйиш лозим. Имтиҳон чоғида ҳар бир абитуриентга ўзининг энг яхши томонларини кўрсатишга имконият яратиб бериш зарур. Кирувчиларга ўз қобилиятларини намойиш этишда ҳеч нарса халақит бермаслиги керак. Шундай қилингандагина олий мактабларга муносибларнинг энг муносиби танлаб олинади.

Танланган касбига мойиллиги кучли бўлган ва ўзини иш билан кўрсата олган ёшларга кўпроқ эътибор бераётган қабул комиссияларининг фаолиятини қўллаб-қувватлаш керак. Айниқса, олий мактабга корхона йўлланмаси билан келган йигит-қизларга, шунингдек Совет Армияси сафидан хизмат бурчини ўтаб қайтганларга сезгирлик ва хушёрлик билан ёндашиш талаб этилади.

Ҳамма абитуриент ҳам студент бўла олмайди. Шундай қилиш керакки, ихлосмандлардан бирортасининг кўнгли сира ранжимасин. Ёшларга ҳаётда ўз ўрнини топиб олишда яқиндан кўмаклашиш умумхалқ ишидир.

Республикамиз ёшлари учун Совет Иттифоқидаги марказий ўқув юртларида ҳам беш юзта ўрин ажратилган. Марказий олий ўқув юртларига кирувчилар Тошкент Давлат университети, политехника, халқ хўжалиги, ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари, темир йўл транспорти, алоқа-электротехника, автомобиль йўли, тўқимачилик ва енгил саноат, Фарғона политехника институтларига кириш имтиҳонларини топширадилар.

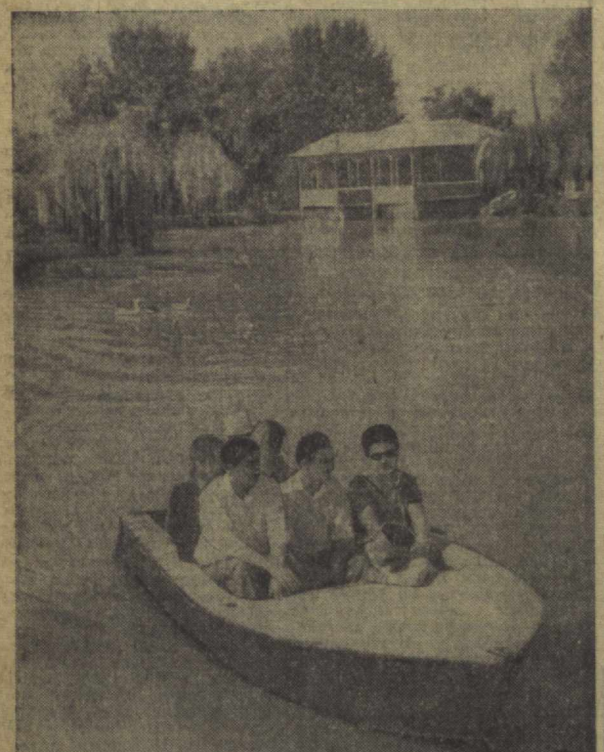

АНДИЖОН. Охунбобоев номли колхознинг маданият ва истироҳат боғи избосканликларнинг ҳам севимли масканига айланган. Бу ерда маданий ҳордиқ чиқариш учун шароитлар муҳайё. Суратда: қишлоқ меҳнаткашлари кўл бўйлаб сайр қилмоқдалар.

У. Раҳимов фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН АХБОРОТ

МАДАНИЯТ ХАБАРЛАРИ

ЎСИМЛИКНИ «ТИЛГА КИРИТИБ»

— Ҳамма нарса сув билан тирик!.. Кекса сувчи куни-кеча қондириб суғорилган картага меҳр билан боқади.

Умуман, ҳар бир туп ғўзага қанчадан сув керак? Бу саволга аниқ жавоб олиш учун ўсимликнинг «фикри»ни билмоқ лозим. Шунга кўра уни «тилга киритиш»га тўғри келади.

Ленинградда В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг Агрофизика илмий-тадқиқот институтида биологик кибернетика лабораторияси бор. Мазкур лаборатория олимлари ўсимликларни «гапиртира» оладилар.

Лаборатория бошлиғи, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати В. Г. Карманов томонидан яратилган датчик ўсимликка ўрнатилади. Бу жажжи аппарат ўсимликдан сигнални қабул қилиб олиб, уни сув узатувчи қурилмага «хабар» қилади.

Илгари ўсимликни биохимик анализдан ўтказиш учун барглари кесиб кўрилардир. Эндиликда ўсимликка зарар етказиш учун эҳтиёж қолмади. Датчик ёрдамида баргларга намликнинг тарқалиши, буғланиш жараёни, устки баргларнинг ҳарорати ҳақида тўла маълумотга эга бўлиш мумкин. Хуллас, янги аппарат суғориш вақтини аниқ «айтиб» беради.

Ҳозир лаборатория ходимлари Ўзбекистон пахта далаларига экспедицияга чиқишга тайёргарлик кўришяпти.

— Бизнинг тадқиқотларимиз тажриба характерига эга, — деди биология фанлари кандидати С. Радченко. — Ўз тажрибаларимизни узум ва олмаларда ҳам синаб кўрдик. Дала шароитида биринчи марта ишлашга тўғри келади. Ўзбекистон далаларида ғўзанинг сув режимини тадқиқ этиш бутун мавсум учун аниқ кўрсатма беришимизга имконият яратади, — деган умиддамиз.

Р. СОБИТОВ,
Ленинград шаҳри.

ФОЙДАЛИ АНЖУМАН

Ульяновск шаҳрида халқ университетлари ректорларининг Бутуниттифоқ илмий-методик семинари бўлиб ўтди. Бу анжуманда иттифоқдош республикалардан, жумладан Ўзбекистондан ҳам вакиллар иштирок этишди.

Семинарда КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг ўрта умумий таълим мактабларининг аҳволи ва уларнинг ишини янада яхшилаш, шунингдек, ҳунар-техника таълими системасини янада ривожлантириш чоралари тўғрисида қабул қилган қарорларининг бажарилиши масалалари муҳокама қилинди.

Семинар қатнашчиларини Ульяновск область ижроия комитети раисининг ўринбосари А. А. Ланков самимий табриклади.

Бу фойдали анжуманда СССР маориф министрининг биринчи ўринбосари Ф. Г. Паначин, СССР Педагогика фанлари академиясининг академиги А. М. Арсентьев, педагогика фанлари доктори З. А. Малькова, СССР Педагогика фанлари академиясининг мухбир аъзоси С. Я. Батишев ва бошқалар турли мавзуларда сермазмун докладлар қилдилар. Улуғ доҳий В. И. Ленин ватанида ўтказилган бу анжуман семинар қатнашчиларида катта таассурот қолдирди.

Қ. ОБИДОВА,
Тошкент шаҳридаги 73-мактаб директори, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи.

* * *

Хатлар!.. Улар ҳаётимиз ойнаси, янгиликлар элчиси. Газетхонлардан **М. Расулев** (Самарқанд), **Х. Турдиев** (Қашқадарё), **Т. Тўхтаохунова** (Тошкент области), **Н. Ажибоев**, **З. Ирисбоев** (Андижон), **С. Раззоқова** (Наманган), **С. Абашов** (Сурхондарё), **Г. Йўлдошева** (Тўрткўл) ва бошқалар ҳам ўз хат-хабарларида кундалик ҳаёт янгиликлари ҳақида завқланиб ёзишган.

ҲАР ТЎҒРИДА

ЕЛКАНДА ЖАҲОН БЎЙЛАБ

Шчецин поляк портидан «Дар Шчецина» елканли кема узоқ сафарга отланмоқда. Маҳаллий елкан қайиқ ишқибозларининг тўплаган маблағи ҳисобига қурилган кема Атлантик, Тинч ва Ҳинд океанлари бўйлаб сузади, сўнг ватанига қайтиб келади. Сувда сузиш сафари 13 ойга мўлжалланган.

ҒАЛАТИ ЎЙИН

Автомобилни қаерга қўйиш мумкин? Бу савол жаҳондаги кўпгина йирик шаҳарлар аҳолисини қийин аҳволга солмоқда. Масалан, ер остида кўп гаражлар қурилган. Парижда ҳам машина эгалари уни қўйишга қийналишади. Яқинда Франция пойтахтида ғалати ўйин тиражи ўтказилди; лотерея билетлари бирпасда сотиб бўлинди.

Тиражнинг асосий ютуғи — Париж марказида автомобиллар учун қўйиладиган жой. Ютуқ эгаси бу жойдан ўн йилгача фойдаланиши мумкин.

КИМГА ШИКОЯТ ҚИЛАДИ?

Гамбургнинг марказида кундузи Ханс Бройернинг уйига ўғрилар кириб, ҳамма нарсасини уриб кетишибди. Уй эгаси айни пайтда шаҳарнинг бошқа чеккасида қулф бузувчилар ва ўғирликка қарши курашиш чоралари тўғрисида лекция ўқимоқда эди.

Гамбург полициясининг бошлиғи бўлган Ханс Бройер энди ўғрилар устидан кимга шикоят қиларкин. (АПН).

ШАХМАТ

...БОШҚАЧА БЎЛАРМИДИ!

Совет шахматчилари яна бир улкан ғалабага эришдилар. Англияда ўтказилган Европа мамлакатлари командалараро чемпионати яқинда якунланди. Аммо охирги еттинчи тур ўйналмасданоқ, СССР командаси амалий жиҳатдан биринчи ўринни нақд қилиб қўйган эди.

Бошқача бўлиши ҳам мумкин эмасди. Тўрт собиқ чемпион Борис Спасский, Тигран Петросян, Василий Смислов, Михаил Таль, машҳур гроссмейстерлар Виктор Корчной, Анатолий Карпов, Ефим Геллер ва Геннадий Кузьминдан тузилган командага ким ҳам бас кела оларди. Булардан тўрттаси янги жаҳон чемпиони билан учрашадиган даъвогарни аниқловчи туркум мусобақаларнинг дастлабки босқичи—чорак финал иштирокчиларидир. Ефим Геллер билан Василий Смислов эса шундай ҳуқуқни олиш учун яқинда Бразилияга — иккинчи зоналараро турнирга жўнайдилар. Балки, улар ҳам биринчи учликдан жой олишар.

Дастлабки уч турдан сўнг венгрияликлар олдинга ўтиб олишди. Лекин, бу вақтинчалик эди. Негаки, кўпгина ўйинларнинг кечиктирилганлиги жадвалга аниқлик киритишга йўл қўймай турганди. Мусобақа регламенти шундай: кечқурун навбатдаги турлар ўйналиб, ниҳоясига етмай қолган учрашувлар эртасига эрталаб давом эттирилади. Аммо мураккаб вазиятда бўлиниб қолган ўйинларни ҳаммавақт белгиланган икки соат ичида тугатиб бўлмайди-да. Уларнинг кундан-кунга кўчиши ҳам шундан.

Ҳар қалай тўртинчи турдан сўнг совет шахматчилари ҳақиқий пешқадам сифатида тан олинди: Бу кечиктирилган ўйинларни муваффақиятли тугаллаш туфайли қўлга киритилди. Олтинчи тур олдидан венгрияликлар совет шахматчиларидан 3,5 очко ортда борар дилар. Уларнинг умидлари шу олтинчи турдан эди. Агар Швейцария командасини йирик ҳисобда мағлуб этсалар, пешқадам совет шахматчиларига етиб олишлари ҳеч гап эмасди. Бунинг боиси бор: шу куни вакилларимиз кучли рақиб—Германия Федератив Республикаси командаси билан учрашдилар. Бироқ дастлабки ҳисоб-китоб тўғри чиқмади. Аксинча натижа рўй берди. Шиддат билан жанг қилган гроссмейстерларимиз 5,5:2,5 ҳисобида ғалаба қилишди. Бунинг устига асосий рақиблар венгрияликлар ҳам унча назарга тушмаган швейцарияликлардан кутилмаганда енгилиб, «бармоқ тишлаб» қолдилар. Англияликларни 6,5:1,5, руминияликларни, польшаликларни 5,5:2,5 ва Швейцария шахматчиларини 7:1 ҳисобида мағлуб этган совет спортчилари олти турдан сўнг 48 имкониятдан 35,5 очко тўплашди. Венгрия командаси 30 очкога эга бўлди. Биз охирги еттинчи тур натижаларини ҳисобга олмай, якун чиқардимиз. Чунки мусобақа кейинроқ ниҳоясига етди.

Ахир Венгрия командаси қанчалик кучли бўлмасин, охирги турда совет шахматчиларини 7:1 ҳисобида енга олмасди-ку. Югославияликлар ўзларига етиб олмасликлари учун Венгрия командаси эҳтиёт бўлиши керак эди, албатта. Лекин буни уддалай олмадилар ва учинчи ўринга тушиб қолдилар. Совет шахматчилари ГФР вакилларини ҳам енгиб 40,5 очко олдилар.

М. МУҲИДДИНОВ,
СССР спорт мастери.

Редактор ўринбосари
Ж. ЖАББОРОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.30 — МОСКВА. 18.30 — ТОШКЕНТ. 18.35 — Интернационал дўстлик клуби. 19.05 — **Маша ва қўнғиз** (Қўғирчоқ фильм). 19.20 — Ахборот. 19.35 — **Ер юзида тинчлик бўлсин деб** (Л. И. Брежневнинг АҚШга визити ҳақида ҳужжатли фильм). 20.25 — «Ахборот». 20.45 — Ўн минут музика. 20.55 — Тўйларимиз — ўйларимиз. 21.15 — Машина теримини кўзлаб. 21.35 — Концерт. 22.10 — МОСКВА. Буюк совет шоири В. В. Маяковский туғилган куннинг 80 йиллигига бағишланган кеча. 24.00 — «ВАҚТ». ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 10.55 — ТОШКЕНТ. 11.00 — Телефильм. 11.30 — **Қилич ва қалқон** (бадиий фильмнинг 3-серияси). 18.30 — МОСКВА. 18.50 — Спорт программаси. 19.35 — ТОШКЕНТ. Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофоти лауреатлари. Фазилат Шукурова. 20.25 — МОСКВА. Концерт. 21.10 — **Профессор** (бадиий фильм). 22.10 — ТОШКЕНТ. «Ўзбекистон» тележурналининг 13-сони. 22.20 — **Ушанинг қаллиғиман** (бадиий фильм). УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — Ҳужжатли фильм. 19.45 — **Даврон ва унинг дўстлари** (бадиий фильм). 21.05 — Жанговар постда.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 21/VII да **Золушка.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 20/VII да **Алишер Навоий,** 21/VII да **Самандар.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Қора шаҳзода — «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА», (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК». (11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 21.00). «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (10.30, 14.30, 16.00, 20.45, 22.30). «ЧАЙКА» (11.00, 13.00, 18.00).

Умидимиз денгизи — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (12.00, 14.00, 16.00, 18.00). «МОСКВА» (10.00, 11.30, 13.00). ҲАМЗА номли (17.00, 19.00, 21.00).

Анжелика ва қирол (2 серия) — «ЧАЙКА» (15.00, 20.30), «СПУТНИК» (17.00, 18.00, 20.00). «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (20.00).

ЁЗГИ БИНОДА

Қора синглим учун оқ атиргуллар — «РАКЕТА».

Сўнгги ўқ — КИРОВ номли.

Анжелика ва қирол (2 серия) — ТЕЛЬМАН номли.

Қора шаҳзода — «ФЕСТИВАЛЬ».

Умидимиз денгизи — «ХИВА».

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ

Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил топган куннинг 50 йиллиги олдидан

ЖИЗЗАХ ШАҲАР СТАДИОНИДА 21 ИЮЛЬ КЕЧ СОАТ 7 ЯРИМДА

САНЪАТ БАЙРАМИ

КАТТА КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР:
«ШОДЛИК» АШУЛА ВА РАҚС АНСАМБЛИ

Бадиий раҳбар — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ҳаким НИШОНОВ.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Олмахон ҲАЙИТОВА.

Солистлар: Фахриддин УМАРОВ, Ортиқ ОТАЖОНОВ, Гулчеҳра ИСМОИЛОВА, Назира ШЕРАЛИЕВА, Дилафрўз ЖАББОРОВА, Ҳотам ҲОЖИЕВ, Рашида РАҲИМОВА.

Телеминиатюра ва сўз усталари Ҳасан ЙЎЛДОШЕВ, Зайнобиддин ва Мадамин ЮСУПОВЛАР.

Программани — Ўткир СИДДИҚОВ олиб боради.

Билетлар сотилмоқда.

Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги
БУХОРО ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ
(Бухоро шаҳар, Коммунарлар кўчаси, 2- уй).
қуйидаги мутахассисликлар бўйича
1973-1974 ўқув йили учун

СТУДЕНТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Кундузги ўқишга: рус тили ва адабиёти, она тили ва адабиёти, чет тиллари, математика, физика, биология ва қишлоқ хўжалиги асослари, география ва биология, тарих ва педагогика, чизмачилик ва расм солиш, жисмоний тарбия, музика ва қўшиқ айтиш, умумий техника фанлари ва меҳнат, педагогика ва бошланғич таълим методикаси.

ҚАБУЛ ҚИЛИШ ҚОИДАЛАРИ БАРЧА ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИДАГИДЕК.

Ўзбекистон ССР «Фан» нашриёти коллективи нашриёт редактори Ҳ. Саъдуллаевага онаси

Шарофат АВАЗОВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ. Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ✦ ТЕЛЕФОНЛАР: Эълонлар—338142. коммутатор — 330249 дан 330258 гача.

№—169. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. Р. 04268